Carl Asschenfeldt-Hansen

Gullgruben: Første Johannes' brev

En bibelforklaring (1903–05)

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Asschenfeldt-Hansen: *Gullgruben: Første Johannes' brev* (En bibelforklaring (1903–05)).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Innledning til Første Johannes' brev 1
570. Forkynnelsens innhold og brevets formål (1,1–4) 4
571. Gud er lys. Samfunnet med ham krever en vandring i lyset (1,5–10) 6
572. Synderes talsmann hos Faderen (2,1–2) 9
572. «Ved dette vet vi at vi har lært ham å kjenne, om vi holder fast på hans bud» (2,3–11) 11
574. «Elsk ikke verden, heller ikke de ting som er i verden!» (2,12–17) 14
575. Advarsel mot de antikristelige røstene. Formaning til de troende om å bli i sannheten slik den var blitt forkynt dem fra begynnelsen (2,18–29) 17
576. Barnerettens store nåde, men også dens hellige forpliktelse (3,1–3) 21
577. Som Guds barn kan vi ikke leve i synden (3,4–10) 23
578. Guds barns innbyrdes kjærlighet og verdens hat (3,11–18) 27
579. Gudskjærlighetens velsignede frukt (3,19–24) 30
580. «Prøv åndene om de er av Gud!» (4,1–6) 32
581. Den sanne kjærligheten er av Gud og er åpenbart iblant oss i hans enbårne Sønn. Derfor kjennes livsfellesskapet med Gud på den innbyrdes kjærlighets ånd (4,7–13) 34
582. Å bekjenne Jesus som Guds Sønn er vilkåret for livsfellesskapet med Gud. Og livet i Guds kjærlighet gir frimodighet for dommen, slik det er uatskillelig forbundet med kjærlighet til brødrene (4,14–21) 37
583. Vår tro er den seier som har seiret over verden (5,1–5) 41
584. At Jesus er Guds Sønn, er stadfestet ved guddommelig vitnesbyrd (5,6–12) 43
585. I troen på Guds Sønns navn kan vi be i visshet om bønnhørelse, ikke bare for oss selv, men også for brødre som synder – så sant de da ikke «synder til døden» (5,13–17) 46
586. Apostelen avslutter brevet med noen korte ord som enda en gang legger de troende på hjertet hvordan de skal stå overfor synden, verden og Herren (5,18–21) 49
Om Carl Asschenfeldt-Hansen 52

Innledning til Første Johannes' brev

Dette brevet sier ingenting om hvem som har skrevet det, eller hvem det er sendt til. Men både ytre og indre vitnesbyrd viser med tilstrekkelig sikkerhet at det er av apostelen Johannes. Kirkefedrene vitner enstemmig om dette, og likheten mellom dette brevet og Johannesevangeliet er så stor at det ikke kan være noen tvil om det.

Det er litt vanskeligere å si hvem det er skrevet til. Av innholdet går det fram at forfatteren kjente dem han skrev til, godt, og var forbundet med dem i hjertelig kjærlighet. Kirkens historie forteller oss at apostelen Johannes ved slutten av det første århundret, da alle de andre apostlene allerede var døde, satt som biskop i Efesos på vestkysten av Lilleasia. Derfor er det vanlig å regne med at brevet er et rundskriv til alle menighetene i Lilleasia, som apostelen Johannes i mange år våket over med sann hyrdetroskap. Det forklarer at brevet mangler en bestemt adresse.

Stedet brevet er sendt fra, er trolig Efesos, og slik sier også den eldre tradisjonen (kirkens overlevering).

Når brevet ble skrevet, kan en jo ikke fastslå sikkert. Men innholdet viser oss at det hører hjemme i den senere tiden av den apostoliske menighetens historie, etter apostelen Paulus' død. Vi merker at Johannes allerede var kommet til en høy alder. Det er den gamle, erfarne apostelen for Herren som taler som en far til barna sine. Vi merker også at menighetene allerede hadde bestått en god stund. Motsetningen mellom jødekristne og hedningkristne hører vi ikke lenger noe om. Den hadde mistet sin betydning da Jerusalem og templet gikk under.

Derimot merker vi de gnostiske villfarelsene langt tydeligere enn i Paulus' siste brev. Også dette peker mot en senere tid. Apostelen Johannes kjemper i dette brevet med skarpe våpen mot disse villfarelsene. Ved utgangen av det første århundret var det særlig én mann som førte de gnostiske villfarelsene fram i Lilleasia. Det var Kerint, en jødekristen fra Egypt, og den gamle kirkehistoriske beretningen forteller om sammenstøt mellom apostelen Johannes og denne vranglæreren. Når apostelen Johannes skriver i brevet: «Hvem er løgneren om ikke den som nekter at Jesus er Kristus?» (2,22), sikter han åpenbart til Kerint og tilhengerne hans.

Alt dette peker, som sagt, mot at brevet må være skrevet mot slutten av det første århundret.

Noen mener at brevet fulgte med Johannesevangeliet som et følgebrev, og det er ikke usannsynlig. Også Johannesevangeliet begynner med å framheve Jesu guddom sterkt, og at «Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss» (Joh 1,14).

Vi går nå over til en oversikt over innholdet i Johannes' første brev. Som nevnt kjenner vi tydelig igjen Johannes' personlighet: det dype preget, den hellige stillheten, den brennende kjærligheten. Navnet «tordensønner», som Herren hadde gitt Johannes og broren hans (Mark 3,17), passer så godt også til dette brevet. Johannes er blitt kalt kjærlighetens apostel, fordi han så inderlig framhever Guds kjærlighet i Kristus og kjærligheten til hverandre. Men det er sannelig ikke noen bløtaktig kjærlighet som møter oss i ordene hans. Ingen apostel trekker skillet mellom Guds rike og verdens rike, mellom lyset og mørket, mellom tro og vantro, skarpere enn apostelen Johannes.

Hovedtanken i brevet står allerede i 1,1–4. Han vil vitne om den Frelseren som ble menneske, Guds evige Sønn som den historiske Kristus Jesus. Slik skal leserne få samfunnet med Faderen og Sønnen, og dermed med alle Guds barn, styrket, så gleden deres blir fullkommen. Etter denne innledningen peker han i 1,5–2,11 på Gud som det fullkomne lyset, og på den plikten dette legger på Guds barn: å leve sitt liv i lyset. Bare når vi lever slik, kan blodet til Jesus Kristus, Guds Sønn, få utfolde sin frelsende kraft over oss.

I 2,12–17 viser han hvordan den styrken vi eier i syndenes forlatelse, ikke må settes over styr ved kjærlighet til denne verden. Kjærlighet til verden og kjærlighet til Gud kan ikke forenes.

I 2,18–3,24 peker apostelen først på de antikristelige åndene som ville bryte ned troens grunnvoll ved å nekte at Jesus var Kristus. Mot disse løgnens ånder formaner han de troende til å bli i det ordet de hadde «hørt fra begynnelsen», og som var lagt ned i dem ved Den Hellige Ånds «salvelse». Han vitner om nåden i denne Guds gave, men også om den oppgaven som fulgte med den: å stå imot all synd og øve rettferdighet.

Særlig peker han på kjærligheten til brødrene som kristenlivets grunnpreg og som en nødvendig frukt av troen på Guds kjærlighet i Kristus. Men da kan også frimodigheten overfor Gud bevares.

I kapittel 4 formaner han dem til å prøve åndene, om de kom fra sannhetens eller villfarelsens ånd. Deretter tar han på ny fram kjærligheten til brødrene som kjennetegnet på at Guds kjærlighet er i hjertene våre ved troen på Jesus Kristus. I kapittel 5 framhever han den seiersmakten som ligger i denne troen på den sanne Jesus Kristus, Guds Sønn. I denne troen har vi det evige liv og makt til å be med visshet om bønnhørelse.

Brevet slutter med den betegnende formaningen: «Mine barn, ta dere i vare for avgudene!» (5,21). Med det peker han enda en gang på den faren som truet dem. Ga de løgnens ånder spillerom, ville det føre dem tilbake i hedenskapets mørke. Det gnostiske kjetteriet var i virkeligheten avgudsdyrkelse, både i liv og lære.

Kerint, som er nevnt før, lærte nemlig at Det gamle testamentes Gud, verdens skaper, Israels Gud, ikke var den høyeste Gud, men bare overhodet for de lavere englemaktene. Om Jesus lærte han at han bare var Josefs og Marias sønn. Men ved dåpen hans hadde den egentlige verdensfrelseren, den himmelske «Kristus», senket seg ned over ham og satt ham i stand til å «forkynne Faderen (den høyeste Gud) og fullbringe dyder». Før lidelsen på korset hadde «den himmelske Kristus» forlatt Jesus igjen, så det bare var mennesket Jesus som døde på Golgata.

Slik delte Kerint vår Frelser i to, den jordiske Jesus og den himmelske Kristus. Men dermed ble jo Guds Sønns sonende lidelse for oss fornektet. Et menneske alene kunne ikke bli en soning for hele verdens synder.

Kerints falske lære sprang ut av den kjødelige, vantro forstanden som ville mestre Guds sannhet og slik gjøre seg selv til gud. Den var i virkeligheten avgudsdyrkelse innhyllet i kristelige talemåter, og med den fulgte også moralsk slapphet og mangel på kjærlighet til brødrene. Løgnens vesen kan ikke føre et hellig liv med seg. Det fører til at en gjør sin egen lyst til sin avgud. Og de senere gnostikerne, slik kirkehistorien skildrer dem, mente seg i falsk åndelighet å være hevet helt over helliggjørelsens krav. Mens de talte i høye toner om lyset de eide, lå livet deres i mørke under verdens og djevelens trelleåk.

Det er denne avgudsdyrkelsen, som ville fortrenge den sanne gudsdyrkelsen i troen på Jesus Kristus, vi må ta med i betraktningen om vi rett skal forstå grunntanken i dette Johannesbrevet.

Men hvor har ikke dette brevet et ærend til oss også i våre dager! De røstene som nekter at Jesus er Kristus, og bare vil godta ham som et framragende menneske, lyder igjen høyt.

All rasjonalisme – det vil si den vantro fornuftens opprør mot troens grunnvoll – går alltid ut på å nekte at Jesus Kristus er Gud. Dette er også understrømmen i hele den moderne bibelkritikken. Den framhever Jesus som menneske i den grad at en ikke engang skammer seg over å si om Herren at han kunne ta feil og lærte læresveinene sine feilaktige ting.

Også overfor visse svermeriske rørelser i vår tid, som den falske læren om syndfrihet, har en grundig betraktning av dette Johannesbrevet stor betydning. Måtte Herren veilede oss med sin Ånd nå når vi går inn i denne delen av Skriftens gullgruve! Dette Johannesbrevet har en herlig rikdom fra Gud å bringe oss.

570. Forkynnelsens innhold og brevets formål (1,1–4)

Dette første kapitlet faller i to hoveddeler: v. 1–4, som er brevets innledning, og v. 5–10, der vi møter brevets bærende grunntanke.

I v. 1–4 sier apostelen først hva som er innholdet i forkynnelsen hans, og hva han alltid hadde som mål med all sin forkynnelse. Deretter nevner han i v. 4 det særlige formålet med dette brevet.

Innholdet i all apostelens forkynnelse er Jesus selv, den personlige, historiske Frelseren. I ham er den evige livsfylden kommet til jorden. Måten apostelen begynner brevet på (v. 1), minner sterkt om ordene Johannesevangeliet begynner med: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud» (Joh 1,1). At Guds Sønn, livets Ord, var «fra begynnelsen», vil jo si at han var til da alt det timelige begynte, altså før alt det skapte. Dette Ordet var jo selv livsskapende: «Alt er blitt til ved ham» (Joh 1,3).

Men det apostelen straks framhever her i begynnelsen av brevet, er at dette evige livets Ord hadde fått synlig skikkelse iblant oss: «Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet» (Joh 1,14).

Apostelen bruker fire uttrykk for å bevitne at livets Ord virkelig og historisk var iblant oss: «det som vi har hørt, det som vi har sett med våre øyne, det som vi betraktet og våre hender rørte ved». Sterkere kunne han ikke uttrykke at Frelseren virkelig og historisk var her. Han gjør det åpenbart i motsetning til vranglærernes løgner om en Kristus som bare var tilsynelatende. Som vi nevnte i innledningen, gikk den gnostiske løgnen nettopp ut på å nekte at den historiske Jesus var ett med Guds evige Sønn.

Når apostelen ikke sier «han som var fra begynnelsen», men «det», er det fordi han har for øye fylden i Kristi vesen, det evige liv, «som var hos Faderen og ble åpenbart for oss» (v. 2). I v. 2 understreker han at livets Ord ble åpenbart. Og i v. 3 vitner han om at dette åpenbarte, evige livets Ord var innholdet i forkynnelsen hans.

Ja, å forkynne Jesus, det er det vi skal. Han skal være innholdet i all vår forkynnelse, slik også Paulus skrev til korinterne: «Guds Sønn, Kristus Jesus, han som ble forkynt blant dere ved oss» (2 Kor 1,19). Jesus skal vi forkynne som den som var hos Faderen, men ble åpenbart iblant oss som livets Ord. Slik skal

vi forkynne ham, og ikke som et vanlig menneske. Det er det vantroen alltid går ut på, både i de gamle gnostiske klærne og i de mer moderne, rasjonalistiske.

Det apostelen ville med denne forkynnelsen, var at også leserne skulle «ha samfunn med» apostlene og dele rikdommen med dem, selv om de ikke personlig hadde sett og hørt Guds Sønn som ble menneske, slik apostlene hadde. Og hva denne rikdommen bestod i, sier han nærmere i slutten av v. 3: «Og vårt samfunn er med Faderen og med hans Sønn, Jesus Kristus.»

Johannes bruker alltid begge navnene, Jesus og Kristus, for å framheve at den historiske Jesus fra Nasaret var ett med den lovede, guddommelige Frelseren og Kongen.

Ja, det er herlig å stå i samfunn, i livsfellesskap, med den himmelske Far og hans enbårne Sønn, som Faderens barn og Jesu lemmer. For en usigelig rikdom at vi syndere får del i dette! Det er evangeliets fylde.

Slik var dette innholdet i og målet med all apostelens forkynnelse. Og slik var det også hans særlige mål med dette brevet at vennenes glede over denne nåden skulle bli fullkommen. Gleden vår over nåden svarer så ofte ikke til nådens herlighet. Men gleden i Herren er vår styrke (Neh 8,10). «Rop med fryd for Herren, dere rettferdige!» Slik lød oppropet allerede i den gamle pakt (Sal 33,1). Måtte også vår glede bli fullkommen ved dette apostelbrevet, som bærer evangeliets budskap så rikt fram for oss. Måtte det lyde i hjertene våre og ut gjennom hele vår ferd:

Jeg lever et salig liv alt i Gud,
jeg dør bare for evig å leve,
jeg reiser med gledens evige bud,
hvorfor ånder jeg ikke den gleden ut
hver stund jeg i verden skal leve!

571. Gud er lys. Samfunnet med ham krever en vandring i lyset (1,5–10)

«Gud er lys, og det er ikke noe mørke i ham.» I dette mektige ordet (v. 5) samler apostelen som i en sum innholdet i det budskapet han hadde hørt av Frelseren og ville forkynne for menneskene. Det heter ikke «Gud er et lys». Meningen er jo ikke at Gud er et lys ved siden av andre lys. Nei, hans vesen er det fullkomne lyset, lysenes lys. Det vil si: Gud er hellig, hans vesen er den fullkomne hellighet og sannhet. Og «det er ikke noe mørke i ham». Mørket betegner her synden, som Gud i sin hellighet er helt og ubetinget skilt fra.

I dette ordet åpner apostelen liksom evighetens porter for oss. Ordet minner om det profeten Jesaja opplevde da han fikk se inn i himmelens helligdom (Jes 6) og hørte serafenes rop: «Hellig, hellig, hellig er Herren, hærskarenes Gud!» Da skalv han, og også vi må skjelve, alle vi syndere med lepper og hjerter som av naturen er urene.

Dette ordet, at Gud er lys, inneholder dommen over synden. Det vitner høyt om at veien til Gud bare går gjennom frelse fra syndens mørke, slik apostelen fortsetter i v. 6: «Dersom vi sier at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og gjør ikke sannheten.» Vi må helliggjøres for å ha samfunn med lysets Gud (se Hebr 12,14: «For uten helliggjørelse skal ingen se Herren»). Men i dette ligger igjen Kristi soningsdød og nødvendigheten av omvendelse og tro. For bare ved troen på paktens blod kan vi bli renset og helliget.

Dette er hovedtanken vi stadig møter i dette brevet: Samfunn med Gud krever en vandring i lyset. Det understreker apostelen igjen og igjen, i motsetning til vranglærernes falske tale om lys, mens livet deres likevel lå i syndens mørke. Å vandre i mørket vil si å leve sitt liv i selviskhet uten hensyn til Gud. Men da blir all tale om samfunn med Gud et avskyelig hykleri. Kristendom er ikke bare kunnskap, den er liv.

Motsetningen til å vandre i mørket er da «å vandre i lyset, likesom han (vår Gud) er i lyset» (v. 7). Da vi ble døpt, fikk vi, som det står i 2 Pet 1,4, «del i guddommelig natur», i lyset. Gud «gjorde [oss] skikket til å få del i de helliges arv i lyset» (Kol 1,12). Men dette lyset må vi vandre i og leve i for å ha samfunn med Gud.

Apostelen nevner to herlige frukter av en slik vandring i lyset (v. 7). Først dette: «Da har vi samfunn med hverandre.» Det store kjennetegnet på, og den

velsignede frukten av, at vi har samfunn med Gud, er at vi da får plass i de helliges samfunn. Det har en ikke så lenge en farer vill i mørket. I verdens mørke går hver sin vei, fordi hver jager etter sitt eget, slik det står hos profeten Jesaja: «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei» (Jes 53,6).

Heller ikke har vi virkelig samfunn med Guds barn så lenge vi står i halvmørket, i grenselandet. Først når vi lar Guds lys falle over synden vår, dømmer oss selv i dette lyset og flykter inn i lyset, ikke bort fra det, først da har vi samfunn med Guds barn. Først da føler vi oss hjemme blant dem.

Og da kommer vi inn under den barmhjertigheten fra Gud som er åpenbart i «Jesu, hans Sønns blod». Legg merke til at det framheves at det er Guds Sønns blod som har rent for oss. Dette blodet «renser oss fra all synd». Millioner av syndere har prist Gud for dette ordet. Ordet rommer både rensingen fra syndens skyld, syndenes forlatelse (Ef 1,7), og rensingen fra syndens vesen og makt, seieren over synden ved den daglige helliggjørelsen.

Dersom vi vandrer i Guds lys, i oppriktighet, for hans ansikt, da lever vi dag for dag under blodets nåde, under syndenes forlatelse. Men da erfarer vi også dette blodets kraft til å døde det gamle mennesket og føre oss framover i det nye livet, slik det sømmer seg for dem som av nåde er hellige (se Åp 12,11: «De har seiret over ham [djevelen] i kraft av Lammets blod»).

Og legg merke til at det står: «fra all synd». Det gir den engstelige synderen hvile. Ingen synd er så stor og grufull at Guds Sønns blod ikke kan skjule den, bare vi vandrer i lyset og kommer til Gud med den. Og på den andre siden: For et håp dette ordet lyser inn i hjertene våre! Det vitner for oss om at blir vi ved å vandre i lyset, vil dette hellige blodets kraft til slutt slukke også den siste syndegnisten i oss, så vi kan «stå rene og uten lyte til Kristi dag» (Fil 1,10).

Alt dette er frukten av å vandre i lyset og ha samfunn med Gud. Hvor sterkt kaller ikke dette ordet på alle syndere og sier: «Våkn opp, du som sover! Stå opp fra de døde, og Kristus skal lyse for deg» (Ef 5,14).

Men dette ordet om blodets kraft til å rense fra all synd forutsetter at vi kjenner vår tilstand som urene og syndige. Å nekte det er å «bedra oss selv» (v. 8), og da «er sannheten ikke i oss». «Sannheten» betyr her det samme som Guds ord (se v. 10). Apostelen sier altså at sannhetens ord ikke er en livsmakt i oss dersom vi ikke vedgår vår syndige tilstand. Det er denne tanken som blir sterkt understreket i v. 8–10.

Og vi skal legge merke til at det her tales om de kristne, de troende. Ordet her går stikk imot den læren om syndfrihet som svermere av og til har ført fram. Vi både har synd og må alltid på ny bekjenne at vi «har syndet» (v. 10). Det vil si at vår syndige natur stadig gir seg utslag i de enkelte syndene.

Nekter vi dette, bedrar vi ikke bare oss selv, men vi «gjør ham til en løgner». For hele Guds nådes virksomhet i Kristus Jesus har jo sin grunn i vår synd. Når Gud ved sin enbårne Sønn har lært oss å be hver dag: «Forlat oss vår skyld», har han jo med det sagt oss at vi trenger hans tilgivelse hver dag. Men det ville jo være løgn om vi ikke lenger hadde synd, om den virkelig var borte fra det daglige livet vårt.

Den svermeriske læren om syndfrihet skjuler altså, etter dette ordet, i virkeligheten en bespottelse mot Gud i seg. Det burde en tenke over.

Gud kjenner hjertenes syndige tilstand. Han ser den mørke skyggen som alltid følger med alle våre gjerninger. Og han vil at også vi skal se og kjenne dette og bekjenne syndene våre. Bare slik står vi på sannhetens grunn. Men «dersom vi bekjenner våre synder» (v. 9), møter Gud oss alltid som «trofast og rettferdig». Hans trofasthet viser seg i at han holder sitt ord om syndenes forlatelse (se også Sal 32,5: «Jeg bekjente min synd for deg … Og du tok bort min syndeskyld», og det vakre ordet i Ordsp 28,13).

Hans rettferdighet viser seg innenfor nåden slik at når synderen «holder seg til Jesu død og sår», tilkjenner han ham også den stillingen som er så dyrt kjøpt i Kristus: å være rettferdiggjort av nåde. Denne tanken, at Gud er rettferdig også når han gir nåde, møter vi ofte i Skriften. I det ligger ingen fortjeneste eller ros for oss, men en salig trøst, en nåderett for den engstelige synderen. Bekjenner du syndene dine og klynger deg til Kristus, har Gud av sin nåde også gitt deg rett til å ta ham på ordet.

Her møter vi igjen syndenes forlatelse og rensingen fra all urettferdighet knyttet nøye sammen. V. 9 utvikler for oss hva som menes i v. 7 med at Jesu, Guds Sønns blod renser oss fra all synd. Det består først i at synden blir forlatt, og dernest i at synden blir tatt bort, alt på det vilkåret at vi alltid holder oss på tollerens plass i ydmyk syndsbekjennelse.

Jeg trenger deg, o Jesus,
for jeg har bare synd i meg,
hjertet er så mørkt og øde,
er så kaldt og dødt i seg.
I ditt dyre blod alene
kan det bli rent og godt,
der, ja der vil jeg meg bade,
i den åpne kilde blott.

572. Synderes talsmann hos Faderen (2,1–2)

«For vi synder daglig meget og fortjener bare straff», sier Luther i forklaringen til den femte bønn. Og han sier det i nøye samsvar med det vi hørte her i 1,8–10. Der denne bekjennelsen mangler, er sannheten ikke. Svermerne for syndfrihet har mye imot dette ordet. Ofte beskylder de de mer edruelige Guds barn for å lage seg en sovepute av det og en unnskyldning for at de ikke kommer framover i helliggjørelsen.

Apostelen Johannes viser oss her i v. 1 at når han så sterkt holder fram vår syndige tilstand og våre syndige gjerninger, har det nettopp som mål å hjelpe oss ut av synden. «Mine barn (egentlig «mine små barn»)! Dette skriver jeg til dere for at dere ikke skal synde», sier han, og slik sier alle sanne Guds barn.

Å erklære seg syndfri fører nettopp dypere inn i syndens makt. En kommer inn i selvbedragets løgn og gjør Gud til en løgner. Å bekjenne syndene sine, derimot, stiller oss på sannhetens grunn. Er bekjennelsen ekte, virker den avsky for synden i oss, og samtidig åpner den for den rensende virkningen av Jesu blod.

Herren setter alltid målet for oss i dette: «Synd ikke mer!» (Joh 5,14; 8,11). Men samtidig viser han den engstelige synderen, som vet at han ennå ikke har nådd dette målet, til Jesus Kristus som vår talsmann hos Faderen. Slik lyder ordet her: «Og hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige.» Guds Ånd er Talsmannen fra Gud i hjertene våre, men Jesus Kristus, Gud og menneske, er vår talsmann hos Faderen.

Denne sannheten har vi møtt både i Rom 8,34 og i Hebr 7,25 («han alltid lever for å gå i forbønn for dem»). Vi møter den samme tanken i liknelsen om det ufruktbare fikentreet: vingårdsmannens forbønn for treet (Luk 13,8). Det er ikke apostlene eller andre hellige mennesker som er satt til å være talsmenn for oss i himmelen, slik pavekirken lærer om de mange helgenenes forbønn og viser menneskene til den. Nei, i himmelen er det bare én talsmann hos Faderen, og det er Jesus Kristus.

Han kan være det, for han er «Den Rettferdige», den eneste som var uten synd på jorden (Hebr 7,26: «For en slik yppersteprest var det vi måtte ha – hellig, uskyldig, ren, skilt fra syndere»). Han kan det fordi «han er en soning for våre

synder» (v. 2). Han bar fram sonofferet i sitt blod. Han fortsetter sin gjerning som yppersteprest ved Faderens høyre hånd som vår store talsmann.

Ordet «talsmann» betyr egentlig «en som er tilkalt for å hjelpe», og brukes ofte om den som fører en annens sak for retten. Jesus Kristus taler vår sak hos Faderen ved stadig å vise til sitt blod, som er utøst for oss, for våre synder.

Når apostelen peker på Jesus Kristus som soningen for våre synder, føyer han til: «og det ikke bare for våre, men også for hele verdens.» I dette ordet åpnes frelsens porter på vidt gap for alle folkeslag på jorden, for hvert eneste menneske, for hele den falne menneskeverdenen. Fra Guds side er hånden rakt ut for blodets skyld, det blodet som rant på Golgata. Bare verden ville komme og la seg forlike med Gud, så strekker Kristi soningsblod til for hele verdens synd.

Slik skal vi se på alle de uomvendte menneskene, dette skal vi ha for øye: Blodet har rent også for dem. Dette ordet er den dype drivkraften i all misjon. Hvor sterkt kaller det ikke også oss til misjon blant hedningene, til å bringe de mørke hedninghjemmene det store evangeliet: «Kristus har sonet det du forbrøt, én gang for alle ved sin død.» Arven ligger der for hele den fattige jorden. Ved dåpen blir vi gjenfødt til den, i troen tar vi den ut.

Og for en kraft det ligger for Herrens troende i dette: Vår forsoner ber fremdeles for oss ved Faderens høyre hånd i sin uutgrunnelige barmhjertighet, at troen vår ikke skal svikte, og at Guds nådehånd ikke vil slippe det knekkede sivet og den rykende veken. Her møter vi i herlig fylde de samme tonene som allerede i den gamle pakts dager lyder mot oss fra Visdommens bok 15,2: «Om vi enn synder, er vi likevel dine, fordi vi kjenner din makt. Men vi vil ikke synde, fordi vi vet at vi er regnet for å være dine.»

572. «Ved dette vet vi at vi har lært ham å kjenne, om vi holder fast på hans bud» (2,3–11)

I dette avsnittet går apostelen videre med å utvikle hva det vil si å vandre i lyset. I 1,6–7 har han vist hvordan det å ha samfunn med Gud måtte føre med seg en vandring i lyset, som sin nødvendige frukt og sitt stadige kjennetegn. I dette avsnittet viser han nå først (v. 3–5) hvordan en slik vandring i lyset består i å holde fast på Jesu Kristi «bud», hans «ord». Og videre viser han (v. 6–11) hvordan det å holde Herrens ord består i å «vandre slik som han vandret», i den samme hellige kjærligheten til brødrene.

I dette avsnittet, som i hele Johannesbrevet, møter vi forskjellige dype uttrykk for det å «ha samfunn med Gud». Slik står det i v. 3–4 å «kjenne» ham. Det ordet bruker apostelen på samme måte som Herren, om hjertets inderlige erkjennelse, ikke bare om en ytre, død kunnskap. Det betyr det samme som: «i ham er sannelig Guds kjærlighet blitt fullkommen» (v. 5). Det vil si: Guds kjærlighet har senket seg ned i det hjertet som kjenner ham. Den har nådd sitt mål i ham, ført ham inn i Kristus og fylt det troende hjertet med kjærlighet til Gud, med en himmelsk kjærlighet.

Uttrykket «Guds kjærlighet» blir i dette brevet ofte brukt slik at det synes å bety ikke bare Guds kjærlighet til oss, men også den kjærligheten som Gud virker i det hjertet som tror på Guds kjærlighet i Kristus. Guds kjærlighet til oss og den kjærligheten til ham som den virker i oss, kan heller ikke være uten hverandre i et troende hjerte (se 4,19: «Vi elsker fordi han elsket oss først»).

I v. 5–6 finner vi videre to uttrykk for samfunn med Gud: å «være i ham» og å «bli i ham», og i v. 9 å «være i lyset». Hvor vakre uttrykk dette er alt sammen for troens nye liv i Kristus, sett fra forskjellige sider!

I det å «holde fast på Herrens bud» ligger Guds barns helliggjørelse. Uttrykket er et ekko av Herrens ord, slik vi så ofte finner dem i Johannesevangeliet (se Joh 15,10: «Hvis dere holder fast på mine bud, da blir dere i min kjærlighet»).

Herrens bud er jo det samme som Herrens vilje, slik den er åpenbart for oss i hans ord. «Kjenner» vi Herren, må hans vilje også være vårt hjertes lov. Da må dette være det avgjørende for oss: «Hva skal jeg gjøre, Herre?» (Apg 22,10). Slik

spurte Saulus den gangen utenfor Damaskus, da han lærte Jesus å kjenne som sin Herre og Frelser. Da blir «hans ord» kongeordet for oss.

Det greske ordet for «holde» betyr egentlig «holde fast ved», og det betegner den lydigheten i hjertet som viser seg i livets gjerning. Mangler denne lydigheten, er det løgn å si at en kjenner Herren. Da er sannheten ikke trengt inn i hjertet (v. 4). Da har vi hykleriet, som får sin dom i dette ordet. Guds kjærlighetsmakt i hjertene våre vil alltid bli kjent på lydigheten.

Men Herrens bud ble levende oppfylt i hans egen vandring som menneske her iblant oss. Derfor blir det å holde hans bud det samme som å vandre slik som han vandret. Dette livets vitnesbyrd er vi «skyldige» til å gi, dersom det er sannhet i vår munns bekjennelse av at vi «blir i ham».

Apostelen framhever (v. 7) at det han her skriver til dem om å følge etter Jesus Kristus, slett ikke var noe annet enn «det gamle budet», som var inneholdt i «det ordet som dere har hørt». Men fordi dette gamle budet stadig blir nytt igjen, kaller han det i v. 8 også «et nytt bud», et bud som er «sant (det vil si virkeliggjort) i ham», i Kristus, «og i dere», føyer han til.

Det er kjærlighetsbudet han har for øye. Dette budet ble levende oppfylt i vår Frelser mens han her på jorden elsket sine egne til det siste (Joh 13,1). Og det er sant i ham den dag i dag, for han er den samme i går og i dag, ja, til evig tid (Hebr 13,8). Hans kjærlighet tar ikke av.

Men ved Kristi kraft er det også sant i hans troende. «Se hvor de elsker hverandre!» sa hedningene allerede i gamle dager om Jesu venner. Derfor kan apostelen her med sannhet si: «For mørket viker bort, og det sanne lys skinner allerede» (v. 8). Den harde, hedenske egenkjærligheten og selviskheten med sitt mørke vek for lyset fra Kristi kjærlighet der Guds ord fikk inngang i hjertene. Og slik må det alltid være. Av dette skal alle kjenne at vi er hans disipler, om vi har kjærlighet til hverandre (Joh 13,35).

Dette utvikler apostelen videre (v. 9–11) på sin vanlige måte ved å stille motsetningene opp mot hverandre. Et hatefullt sinn er et vitnesbyrd om at en ennå er i mørket, selv om en i det ytre hører til kirken. Kjærligheten til brødrene, derimot, er et vitnesbyrd om at en «blir i lyset». Og her tenker apostelen ikke på kjærlighet til mennesker generelt, men på Guds barns kjærlighet til hverandre. Å «bli» i lyset er et enda sterkere uttrykk enn å «være» i lyset. Det betegner det stadige forholdet.

Det er et stort ord apostelen føyer til om den som blir i lyset: «Det er ikke anstøt i ham.» Luther sier om dette: «Jeg vil helst forstå dette om det anstøtet en tar, slik at det betyr: Han lar seg ikke anfekte av noe anstøt.»

Etter Luthers mening betyr dette ordet altså at en rett kjærlighet til brødrene kan tåle å se brorens synd og fall uten å ta slikt anstøt av det at kjærligheten til ham går tapt. Det er en vakker tanke. Slik elsker jo Herren oss. Han ser «fordervelsens avgrunn» i oss og kan likevel elske oss, bare han ser at vi flykter til ham i sorg over synden.

Likevel kan dette ordet også forstås om det anstøtet en gir. I den som blir i lyset, i kjærligheten til brødrene, mister synden sin fristende, forførende makt til å vekke anstøt. Kjærlighetens lys lammer liksom syndens giftige bakterier, så

de ikke makter å vekke anstøt hos oss, det vil si forføre oss til fall. Og slik unngår en også å gi anstøt utad, slik apostelen Paulus skriver i 2 Kor 6,3: «Vi vil ikke i noe gi mennesker grunn til anstøt.»

Hatet derimot er et mørke (v. 11) som blinder det indre øyet, så den som er fylt av hat, «ikke vet hvor han går». Synden river ham med seg som i blinde, og derfor står han alltid i fare for å falle. Kain står til alle tider som det forferdelige eksempelet på dette.

La oss legge merke til at apostelen bare kjenner motsetningen mellom å «elske» og å «hate». Slik talte jo også hans store Mester (se Matt 6,24 og Joh 12,25). Alle de mange mellomtrinnene som det lunkne sinnet prøver å trøste seg med, er utelukket. «Jeg har da ikke noe imot ham» – hvor ofte er ikke slike ord et skalkeskjul for et kaldt sinn uten kjærlighet! Bibelen vår beveger seg i det store enten–eller. Der det ikke er kjærlighet, er det hat. Der det ikke er tro, er det vantro.

Vi skal også legge merke til at apostelen Johannes, enda han går så dypt, aldri faller hen i mystisk svermeri. Han fører alltid sannheten inn i det praktiske livets forhold, slik som her i forholdet mellom brødrene. Måtte vi i vårt daglige liv rett kjenne oss selv som skyldnere når det gjelder å elske hverandre og å vandre slik som han, vår store Herre, vandret!

Han bar vår synd tålmodig som et lam,
han led vår straff, ja led den helt til døden.
Er det for mye da han krever dette:
at vi skal ha et sinn for brødrenøden,
at vi til gjengjeld for hans kjærlighet
skal elske dem som han så hardt for led?

574. «Elsk ikke verden, heller ikke de ting som er i verden!» (2,12–17)

I den foregående delen av brevet hadde apostelen tegnet kristenlivet i grunntrekkene. Han hadde vist at samfunn med Gud krever vandring i lyset – en vandring der en bekjenner synden og sier seg løs fra den, i lydighet mot Herrens ord. Men han hadde også vist at en slik ferd blir båret av den rensende kraften i Jesu Kristi blod, og at den er en vandring under syndenes forlatelse.

Nå går apostelen snart over til den mer direkte formaningen om å bevare den nåden de har fått i hende, mot de antikristelige angrepene. Men først gir han i dette avsnittet et innledende ord. Der minner han dem om hvilken nåde de har fått del i, og hvilken kraft som ligger i denne nåden.

At de hadde fått del i en slik nåde, var grunnen til at han skrev til dem (v. 12–14). Bare den som har noe, trenger å bli minnet om å holde fast ved det han har. I v. 15–17 peker han på den største faren, nemlig at kjærligheten til verden skal snike seg inn. For den kan ikke forenes med «Faderens kjærlighet».

I v. 12–14 legger vi merke til at apostelen to ganger først taler til alle de troende under ett med ordet «barn», og deretter vender seg særskilt til de eldre og de yngre («fedre», «dere unge»). Når han roper ut til dem alle under ett, peker han på de store tingene: «Dere har fått syndene tilgitt for hans navns skyld» (v. 12), og «dere kjenner Faderen» (v. 14).

Det er syndenes forlatelse for Jesu Kristi navns skyld han peker på som den nådens klippegrunn de var stilt på. Ved den lærer en synder i troen å kjenne Gud som sin Far. Derfor kunne han ikke annet enn skrive til dem, nettopp fordi de var blitt tatt inn i flokken av Guds barn.

Når han deretter vender seg først til de eldre og så til de yngre i flokken av Guds barn, minner han fedrene, de eldre i menigheten, om at de «kjenner ham som er fra begynnelsen». Med det menes Herren Jesus Kristus. Apostelen minner dem om nettopp dette to ganger, både med ordet «Jeg skriver» og med «Jeg har skrevet» – om Kristus som han som var fra begynnelsen. Det kommer av at vranglærerne ville gjøre Frelseren til et rent og bart menneske. Men Herren har sagt: «JEG ER før Abraham ble til» (Joh 8,58).

Også i vår tid lyder det hedenske røster som vil gjøre Frelserens guddom tvilsom. Hans evige tilværelse hos Faderen vil de nekte. Dette møter vi hos de såkalte unitarene, og det ligger i den rasjonalistiske bibelkritikken. Guds barn,

særlig de eldre, trenger nok å bli minnet om at den Frelseren vi har lært å kjenne, «er fra begynnelsen», fordi han er fra evighet. «I begynnelsen var Ordet» – slik begynner Johannesevangeliet i sitt hellige evighetsalvor.

Og nå apostelens ord til de unge: «Dere har seiret over den onde.» Det sier han begge gangene (v. 13 og v. 14) til de troende unge han vendte seg til. Fedrene hadde også seiret, men Johannes sier dette særlig til de unge. På grunn av sin unge alder hadde de bare i kortere tid eid denne seieren, som bare kan vinnes ved den levende troen (se 1 Joh 5,4). Når han sier dette til dem for annen gang, føyer han til: «Dere er sterke, og Guds ord blir i dere.»

Naturlig sett er ungdomstiden styrkens tid. Det er vel derfor Johannes bruker nettopp dette uttrykket også om de unges åndelige kraft. De troende unge er friske til å gå på i kampen mot fienden og i arbeidet for Guds rike. Men det er ikke den naturlige styrken som avgjør denne kampen, slik det gamle profetordet sier oss: «Gutter blir trette og utmattet» osv. (Jes 40,30–31). Den åndelige styrken har sin kilde i at «Guds ord blir» i de unge, så de «venter på Herren» og «får ny kraft» i hans løfter.

Sjelefienden går særlig etter de unge med «ungdommens lyster» (2 Tim 2,22). Derfor er det i sin orden at menigheten gjør et særlig arbeid for de unge, slik vi ser det så vakkert i våre dager. Også i den forstand gir denne henvendelsen fra apostelen, særlig til de unge, et fingerpek.

Det er merkverdig at apostelen først sier «Jeg skriver» og deretter «Jeg har skrevet». Det tjener til å innprente det han sier til dem. Det må vel forklares slik at han med «Jeg skriver» tenker på brevet som helhet, som han holder på å skrive til dem. Men med uttrykket «Jeg har skrevet» (v. 14) tenker han særlig på den delen av brevet han alt har skrevet, der han har trukket opp grunnlinjene for troslivet.

Han sier her ikke hva han skriver, men hvorfor han skriver og har skrevet til dem. Lesernes egne kristne livserfaringer er forutsetningen for apostelens brev. Det er ikke noe nytt han har å forkynne dem. Han minner dem om det de selv hadde erfart, for at de kunne tilegne seg det enda mer levende og inderlig.

Formaningen i v. 15–17 er rettet til alle leserne, både de eldre og de yngre. Den peker på at en må si fra seg kjærligheten til verden. Det er det nødvendige vilkåret for å kunne holde fast ved seieren over den onde.

Med «verden» mener apostelen her, som nesten alltid, den verden som ligger i det onde, med hele dens forlokkende vesen. «De ting som er i verden», betegner alt det den falne verden kaller sin herlighet: rikdom, ære, makt og lignende (v. 15). Det er det samme som apostelen Paulus kaller «denne verden», verden slik djevelen har besmittet den. Den må vi ikke gi hjertet vårt til. «Om noen elsker verden, da er ikke Faderens kjærlighet i ham.» Det er den første grunnen til ikke å elske verden, og den er i seg selv nok. «Ingen kan tjene to herrer» (Matt 6,24). «Vennskap med verden er fiendskap mot Gud» (Jak 4,4).

«Faderens kjærlighet» må forstås på samme måte som Guds kjærlighet i v. 5. Her betegner det nok likevel nærmest vår kjærlighet til den himmelske Far, men i dens inderlige sammenheng med Faderens kjærlighet til barnet, som frukten av den.

At kjærligheten til verden og Faderens kjærlighet ikke kan forenes, blir først begrunnet i v. 16. Der vises det til at «alt som er i verden» – det det vantro verdenslivet dreier seg om – jo alltid er å skaffe seg nytelse, tilfredsstille kjødets lyst, glimre og ta seg ut i menneskers øyne. Denne lysten blir her skildret med tre ulike uttrykk.

«Kjødets lyst» er den indre, urene gløden i det falne mennesket. Med «øynenes lyst» tenkes det særlig på de lokkende bildene som verdens fyrste stiller fram for sjelen, og som den søker å mette seg av gjennom øyet. Og til sist «hovmodig skryt av det en er og har», det brautende vesenet som fryder seg over sin egen innbilte høyhet.

Alt dette renner som en rivende strøm gjennom denne verden. I 1 Mos 3,6 hører vi om utspringet for denne urene elven: «Kvinnen så nå at treet var godt å ete av (kjødets lyst), og at det var en lyst for øynene (øynenes lyst) – et prektig tre, siden det kunne gi forstand» (hovmodig skryt). Men dette er jo åpenbart «ikke av Faderen, men av verden».

I verden hører en ofte at «det virkelige» er det fornuftige og det rette. Det ville vært sant om verden ikke var falt, men nå er det løgn. Det er en grov villfarelse å mene at alt i den nåværende verden skulle være av Gud, fordi verden opprinnelig er skapt av Gud. Her på den falne jorden må det alltid gjøres et nøye skille mellom det som er av Faderen, og det som er av verden.

Som den andre avgjørende grunnen til formaningen om ikke å elske verden fører apostelen fram dette i v. 17: «Og verden forgår og dens lyst.» Alt sammen visner fort, og til sist skal det brennes opp i den kommende dommen. «Men den som gjør Guds vilje» og ikke følger sin egen kjødelige lyst, «blir til evig tid».

Å gjøre Guds vilje vil jo si det samme som å ha gitt ham hjertets kjærlighet, å ha fått ham til sin Gud. Og da kan en ikke gå til grunne. «Han gir sine evig liv» (se Joh 10,28).

«Elsk ikke verden!» Men står det ikke i Joh 3,16: «For så har Gud elsket verden»? Jo, med Guds kjærlighet skal vi nok elske verden. Det er den hellige kjærligheten som søker å dra verdens barn ut av vantroens garn, den kjærligheten som vitner slik Peter gjorde på pinsedagen: «La dere frelse fra denne vrange slekt!» (Apg 2,40). Men aldri skal Guds barn elske verden slik at vi gir hjertet vårt til den og dens vesen. For da kommer vi bittert til å erfare at verdens kjærlighet er hat.

Opp, oppad fra jorden, den tistel og nesle,
opp, lær da å holde ditt kjød under tukt,
å ta imot korset
og alt å forsake
som sjelen med svik vil fra Jesus forville
og himlens den evige salighet spille!

575. Advarsel mot de antikristelige røstene. Formaning til de troende om å bli i sannheten slik den var blitt forkynt dem fra begynnelsen (2,18–29)

Innholdet i dette avsnittet er dette: Apostelen advarer mot de «mange antikrister», som ved å stå fram vitnet om at dommen nærmet seg (v. 18). Han skildrer disse antikristene (v. 19–23). Og han formaner leserne til å bli i det de ved salvelsen med Guds Ånd hadde hørt og kjent «fra begynnelsen». Slik skulle de bevare samfunnet med Sønnen og Faderen og vinne løftet om det evige liv (v. 24–27), og ha frimodighet når Kristus kommer (v. 28).

Deretter (med v. 29) går apostelen over til et nytt avsnitt i brevet. Hovedinnholdet der er at Guds barn, som er født av Gud, også må ha en ny natur og må «gjøre rettferdighet».

Apostelen hadde i det foregående advart mot kjærligheten til denne verden og sluttet med å minne om at «verden forgår og dens lyst». I sammenheng med det minner han nå om at de antikristelige røstene som gav seg til kjenne, var et vitnesbyrd om at «den siste time» var kommet. Vi har gjentatte ganger nevnt at tiden fra Kristi første komme til hans andre komme stadig blir kalt «de siste tider», «de siste dager» eller, som her, «den siste time» i Skriften.

Apostelen går ut fra (v. 18) at leserne hadde hørt «at Antikrist kommer». Allerede Paulus hadde jo talt inngående om Antikrist i 2 Tess 2, om «lovløshetens menneske, fortapelsens sønn» (2 Tess 2,3). Om dette hadde han selvfølgelig også talt i menighetene i Lilleasia. Til de eldste der sa han jo på møtet i Milet: «Jeg har forkynt dere hele Guds råd» (Apg 20,27).

Selve navnet Antikrist finnes bare her i Johannesbrevene. Det betyr «Mot-Kristus» og betegner denne Kristi fiende som en som vil prøve å sette seg i Kristi sted for å ødelegge Kristi gjerning. Hans komme vil bli forberedt av mange forløpere. Derfor taler apostelen her om «mange» antikrister og mener med det de røstene som baner vei for den egentlige Antikrist. Til disse røstene hørte også de gnostiske vranglærerne, Kerint, som er nevnt tidligere, og tilhengerne hans.

Antikrists vesen består dels i at han fornekter Jesus som Guds evige, enbårne Sønn, dels i at han gjør seg selv til gud. Han vil innbille mennesker at de kan bli som Gud ved å leve for seg selv, akkurat som slangen viste Eva veien i begynnelsen. Også senere i kirkens historie har det vist seg mange antikristelige ånder. Vi trenger bare å tenke på paven i Rom, på Muhammed osv. Hos dem finnes noen av Antikrists kjennetegn.

Antikrists komme vil bli forberedt gjennom frafall i kristenheten. Det hører vi også her (v. 19), der apostelen sier: «De er gått ut fra oss», og føyer til: «men de var ikke av oss. For hadde de vært av oss, så ville de ha blitt hos oss.» Dette er en alvorlig påminnelse om at kirken rommer både ekte og uekte lemmer, og at bare de som blir tro inntil enden, i sannhet har hørt Herren til.

Mennesker kan være sterkt rørt av Herrens kjærlighet uten likevel i hjertets innerste helt å ha brutt med verden og med selvet. Den som fullt ut har gitt seg i Herrens hånd, vil også stå under løftet: «Ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10,28). Med dette er det likevel ikke sagt at troende mennesker ikke kan falle fra. Den muligheten kjenner apostelen. Ellers trengte han jo ikke så inderlig å formane de troende til å bli i Kristus. Men dette er trøsten: Vil vi ærlig bli i Kristus, skal forførelsens ånder aldri få makt over oss.

«Men det skulle bli åpenbart at ikke alle er av oss.» Gud lar forførelsens ånder tjene til å sikte menigheten. Også ved slike trengsler renser han sin treskeplass for å skille hvete og agner.

I v. 20–21 gir apostelen de troende han skrev til, dette vitnesbyrdet: «Dere har salvelse av Den Hellige og vet alt.» Han skrev ikke brevet til dem fordi han tenkte at de ikke kjente sannheten. Han skrev for å hjelpe dem til å bruke den sannheten de kjente, så de kunne stå rett på vakt mot løgnen.

«Salvelsen» er en betegnelse for Den Hellige Ånd. I den gamle pakt ble ikke bare redskapene i templet, men også prester og konger innviet ved salving. Det var et bilde på at de ble helliget for Gud ved hans Ånd. I 2 Kor 1,21–22 taler Paulus om at Gud «har salvet oss» og gitt oss «Ånden som pant i våre hjerter».

Den Hellige, som de hadde salvelsen fra, er Kristus. Det er han som sender oss Den Hellige Ånd fra Faderen (Joh 15,26). Denne Guds Ånd gir troende mennesker evne til å «dømme om alle ting» (se 1 Kor 2,15), evne til å skille mellom sannheten og løgnen.

«Ingen løgn er av sannheten» (v. 21). Dette kunne synes selvsagt. Og likevel – hvor ofte ser vi ikke også troende mennesker stå usikre og svake overfor det som tydelig nok bærer løgnens stempel og strider mot Guds ord! Men ingenting som i seg selv er løgn, kan ha sitt utspring i sannheten. Det gjelder selv om løgnens far har prøvd å blande litt av sannheten inn i løgnen for å skaffe den innpass.

I v. 22–23 avslører apostelen hva den antikristelige løgnen særlig går ut på. Når alt det villedende omsvøpet blir tatt bort, viser det seg alltid å gå ut på en fornektelse av at Jesus fra Nasaret er Kristus, den evige Guds enbårne Sønn. Men der vi møter denne ånden som vil gjøre Jesus til bare et menneske, møter vi Antikrists ånd. Det gjelder selv om en vil pynte på det ved å si at han var et enestående menneske. For da blir hele Frelserens verk gjort til intet. Og i virke-

ligheten blir også Gud Fader fornektet ved det, for han har vitnet om Sønnen (Joh 5,37).

En kan lenge nok tale vakre ord om Gud Fader, som styrer alt. Men fornekter en Sønnen, så fornekter en Faderen både i hans hellighet og hans kjærlighet. I virkeligheten lager en seg da en selvgjort avgud i stedet for den sanne Gud. «Hver den som fornekter Sønnen, har heller ikke Faderen.» Samfunnet med Faderen vinnes bare gjennom Sønnen, og det eies bare i bekjennelsen av Jesus som Kristus, den levende Guds Sønn. Der denne bekjennelsen finnes i ånd og sannhet, er den klippen som dødsrikets porter aldri skal få makt over (Matt 16).

Det var dette som lød «fra begynnelsen». Det er evangeliet. Blir det i oss, da skal også vi «bli i Sønnen og i Faderen» og eie det evige liv, som Kristus selv har lovt oss (se Joh 17,3: «Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus»).

Apostelen slutter denne advarselen mot den antikristelige forførelsen (v. 26–28) med å trøste leserne. Salvelsen de hadde fått av Kristus, Den Hellige Ånd, skulle bli i dem og veilede dem «til hele sannheten» (Joh 16,13). Derfor trengte de ikke «til at noen skal lære» dem. Det trengs ikke noe nytt evangelium. Apostelen selv minnet dem jo bare om det de hadde hatt fra begynnelsen.

Guds Ånd tar alltid bare fram Kristi ord. Da gjelder det å la seg lede av Åndens vitnesbyrd om Kristus og å «bli i ham, slik som den lærte dere». Og Guds Ånd, som Kristus har salvet oss med, er «sannhet og ikke løgn». Den er lysets Ånd i motsetning til mørkets løgnånder. Guds Ånd sikter alltid mot å herliggjøre Kristus, mens den antikristelige løgnånden alltid går ut på å formørke og tilsløre Jesu Kristi evige, guddommelige herlighet.

Formaningen om å bli i Kristus blir gjentatt enda en gang (v. 28) med henvisning til Kristi komme. Bare når vi blir i ham, kan vi «ha frimodighet når han blir åpenbart», og da skal vi «ikke bli til skamme for ham» (egentlig «bort fra ham»). De som ikke blir i Kristus, men forlater ham av kjærlighet til den nåværende verden og lytter til de forførende røstene, må med skam vike tilbake fra ham når han kommer. De kan ikke tåle lyset fra hans ansikt.

Med v. 29 begynner et nytt avsnitt, som går til slutten av kap. 3. Hovedtanken i dette avsnittet er at den kristne, som er født av Gud, må åpenbare dette nye vesenet sitt ved å leve i «rettferdigheten», det vil si i Guds vilje. På det skal en kjenne dem som er «født av ham». Etter sammenhengen vil det nærmest si født av Kristus. Født av Kristus og født av Gud er ett. Det betegner den nye skapningen i Kristus (2 Kor 5,17). Ordet her minner oss om det Paulus skriver i Ef 2,10: «For vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger.»

For det nye gjenfødelseslivet i det troende mennesket er synd noe unaturlig, noe som piner og gjør vondt. Men å gjøre Guds vilje er mat for det nye livet, slik vår Frelser har sagt: «Min mat er å gjøre hans vilje som har sendt meg» (Joh 4,34). Det nye livet i Guds barn har Kristi sinn, og «han er rettferdig». Når vi «skjønner» det (v. 29), vet vi også at Kristi sinn er vitnesbyrdet om livet fra ham, om at vi blir i ham og hans Ånd i oss.

Kom, sannhets Ånd, og vitne gi
at Jesus Kristus er vårt liv,

og at vi ikke annet vet
enn ham til sjelens salighet.

576. Barnerettens store nåde, men også dens hellige forpliktelse (3,1–3)

Det forrige avsnittet sluttet med at det å «gjøre rettferdighet», å leve i Guds vilje, var en frukt av det nye livet i Kristus, et vitnesbyrd om gjenfødelseslivet. Det er dette apostelen nå utvikler nærmere i kap. 3. Han begynner (v. 1) med å oppfordre leserne til å se på den underfulle «kjærlighet Faderen har vist (egentlig «gitt») oss, at vi skal kalles Guds barn». I de eldste og beste håndskriftene står det i tillegg: «og det er vi.» Det passer så godt i sammenhengen.

Troende mennesker får bære det herlige navnet Guds barn, og de er det virkelig, fordi de er født av Gud ved evangeliet, av vann og Ånd i den hellige dåp. Ved gjenfødelsen har Gud gitt oss del i sin egen natur (se 2 Pet 1,4).

Den gangen Indias store misjonær, Bartholomäus Ziegenbalg, oversatte Det nye testamente til tamil, kom han til dette ordet: «Se, hvor stor kjærlighet Faderen har vist oss, at vi skal kalles Guds barn.» Da brast den tamilske læreren som hjalp ham, i gråt og sa: «Å, hvordan skal vi oversette det? Om det stod at vi skulle få kysse føttene hans, ville det allerede være stor kjærlighet. Men nå står det at vi skal kalles Guds barn!» Den mannen fattet noe av nådens storhet i dette ordet.

Ja, for en nåde at vi syndere, med urene hjerter, som fortjener bare straff, likevel får kalles Guds barn! Det er det største et menneske kan bli, mer enn å være et kongebarn eller keiserbarn. Men hva har det ikke også kostet før dette ordet kunne skrives! Det har kostet Jesu Kristi, Guds Sønns, dyrebare blod.

Men i dette store navnet ligger også skillet mellom Guds barn og verden. «Derfor», fordi vi er Guds barn, «derfor kjenner verden ikke oss». Den fatter ikke vårt indre liv – hva vi lever for, hvor det kommer fra, og hvor det fører hen. Slik sa Herren det til Nikodemus den natten: «Vinden blåser dit den vil. Du hører den suser, men du vet ikke hvor den kommer fra og hvor den farer hen. Slik er det med hver den som er født av Ånden» (Joh 3,8).

I ordene «verden kjenner ikke oss» ligger nok også at verden ikke vil ha noe med Guds barn å gjøre. Og den dype grunnen til det nevner apostelen med disse ordene: «fordi den ikke kjenner ham», nemlig Gud. Også dette er et ekko av Herrens ord i Joh 16,3: «Og dette skal de gjøre fordi de ikke kjenner Faderen og heller ikke meg.» Vi blir «fremmede og utlendinger» i verden (1 Pet 2,11) når vi er «de helliges medborgere og Guds husfolk» (Ef 2,19).

I v. 2 stadfester apostelen enda en gang denne store nåden og herligheten som noe vi eier allerede nå, med ordet: «Mine kjære, nå er vi Guds barn.» Og deretter utvikler han videre hva dette betyr for vår framtid (v. 2). Ut fra det viser han igjen den hellige forpliktelsen til å «rense» seg, til å strebe etter å bli lik vår Gud, så hans bilde helt kan prege seg ut i oss (v. 3).

Når det gjelder framtiden til Guds barn, «er det ennå ikke åpenbart hva vi skal bli». Den fulle herligheten som ligger i denne nådestillingen, at vi får være Guds barn, er ennå skjult (se Kol 3,3: «Deres liv er skjult med Kristus i Gud»). «Vi vet,» sier apostelen, «at når han (andre oversetter «det») åpenbares, da skal vi bli ham like, for vi skal se ham som han er.»

Det er i dette den kommende herligheten består: at vi en gang skal se Gud «ansikt til ansikt» (1 Kor 13,12). Og med det henger det sammen at «vi skal bli ham like». Gud kan bare skues av den som er ham lik, den som den siste syndegnisten er slukket i. Så lenge vi ennå er i kjødet, kan vi ikke skue Gud (1 Tim 6,16; se også Moses' bønn om å få se Guds herlighet, 2 Mos 33,18–23).

Men av det følger igjen at «hver den som har dette håpet til ham, renser seg selv, likesom Han er ren». Virkningen av dette håpet om å bli lik Gud må bli at vi allerede her i jordelivet jager etter å nå fram mot dette målet (se Fil 3,12: «Men jeg jager etter det for å kunne gripe det»).

Med ordene «renser seg selv» viser apostelen at dette i virkeligheten slett ikke kan skilles fra det å ha et slikt levende håp. Og målet med et Guds barns rensing er å bli ren, «likesom Han er ren» – å nå den renheten som hører Gud til, og som er åpenbart for oss gjennom hans enbårne Sønn, Jesus Kristus. Kraften til en slik rensing må hentes fra Gud. Det er bare håpet til ham som kan virke det. Kraften fra Gud til rensing ligger i Jesu Kristi, Guds Sønns, blod, slik vi har hørt i 1 Joh 1,7.

Daglig ren ved Jesu blod,
daglig ned for Jesu fot,
daglig inn i nådens ord,
daglig fram i Jesu spor.

577. Som Guds barn kan vi ikke leve i synden (3,4–10)

I det foregående pekte apostelen på at håpet om en gang å bli lik Gud nødvendigvis måtte føre det troende mennesket inn i helliggjørelsens arbeid for å rense seg fra synd. Det er dette apostelen nå begrunner nærmere fra flere sider.

Først (v. 4) begrunner han det ut fra syndens vesen som overtredelse av Guds lov. Apostelen innprenter at «synd er lovbrudd», en krenkelse av Guds hellige vilje. All synd er synd mot Gud. La oss ikke glemme det.

I v. 5 viser han at det ikke lar seg forene å ha et Guds barns stilling og samtidig gjøre synd og leve i synden. Han viser til Kristus, først til hans gjerning: Han «er åpenbart for å ta bort våre synder», for å få dem ut av menneskelivet. Deretter viser han til Frelserens hellige skikkelse: «Synd er ikke i ham.» Av det følger så (v. 6) at «hver den som blir i ham, synder ikke». Og apostelen føyer til det alvorlige ordet: «Hver den som synder, har ikke sett ham eller kjent ham.» Med andre ord: For ham er Kristus helt fremmed.

Denne tanken innprenter apostelen videre i det som følger. Ordet i v. 7, «Mine barn, la ikke noen forføre dere!» (føre dere vill), viser oss at han har de forførende vranglærerne for øye. De førte nettopp fram den løgnen at en ikke trengte å kjempe slik mot synden. De mente de var kommet over den daglige kampen. De var blitt så «åndelige» at de ikke lenger regnet synden for synd. Men nettopp slik ble de syndens treller.

I skarpeste motsetning til det hevder apostelen her at bare den som virkelig «gjør rettferdighet» – det vil si lever etter Guds vilje – «er rettferdig, likesom Han (nemlig Kristus, i ham er Guds vesen åpenbart for oss) er rettferdig». Bare den som nåden virkelig får virke det hellige livet i, eier den sanne rettferdigheten – et liv etter Kristi sinn og hellige forbilde, det livet som består i å gjøre rettferdighet. Vranglærernes «rettferdighet», som ble forent med et liv i synden, var derfor en løgn.

Det er dette apostelen sier i v. 8: «Den som gjør synd, er av djevelen. For djevelen synder fra begynnelsen.» Djevelen fant opp synden. Han er opphavsmannen til all synd, og synden er blitt hans element. «Til dette ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle gjøre ende på djevelens gjerninger» (v. 8).

Men av det følger at «hver den som er født av Gud, gjør ikke synd» (v. 9). Gjenfødelsens liv og synden er hverandres absolutte motsetninger. Mennesket

som er født av Gud, synder ikke, «fordi Guds sæd blir i ham». Guds sæd er den livsspiren som Gud ved sin Ånd har lagt inn i vår syndige natur i gjenfødelsen. Etter denne hellige livsspiren, det nye livet i Ånden, «kan han ikke synde, fordi han er født av Gud» (v. 9).

Disse ordene fra apostelen, med den absolutte motsetningen mellom det å gjøre synd og det å være født av Gud, har til tider vært gjenstand for mye misforståelse. Den såkalte moderne fullkommenhetslæren og syndfrihetslæren påberoper seg alltid v. 6 og v. 9 i dette kapitlet. Men til det kan vi straks si at det aldri kan ha vært apostelens mening at en troende kristen ikke lenger kan synde.

Hørte vi ikke både i første og andre kapittel i dette brevet (se 1,8–10 og 2,1–2) hvordan apostelen erklærte det for gudsbespottelig tale å si at en ikke syndet, og erklærte det for en fornektelse av sannheten? Og har han ikke i dette samme kapitlet, i v. 3, talt om at Guds barn renser seg selv?

Svermerne vil prøve å komme unna disse ordene ved å si at Johannes i kap. 1 taler om et lavere trinn i kristenlivet, men i kap. 3 om det høyere trinnet, som de «fullkomne og syndfrie» mener de har nådd. Men det er jo ikke sant. Apostelen sier ikke et eneste ord om slike to klasser av kristne.

Og etter at han har skrevet v. 6 og v. 9, skriver han like etter, i v. 18–20, den alvorlige formaningen om ikke å elske med ord eller tunge, men i gjerning og sannhet. Og han føyer til (v. 20): «For om vårt hjerte fordømmer oss, så er Gud større enn vårt hjerte og kjenner alle ting.» Det ligger en så dyp syndsbekjennelse og syndserkjennelse i disse ordene som vel mulig.

Apostelen kjenner så nøye til at hjertet vårt kan fordømme oss som syndere. Og trøsten hans er da – ikke syndfrihet, men at Gud er større enn hjertet hans og kjenner alt. Han kjenner synden, men også det dype sukket bak synden og hjertets tillit til den himmelske talsmannen, som er en soning for våre synder.

Men er det da ikke en motsigelse når vi sammenligner de nevnte ordene med det apostelen sier her i v. 6: «Hver den som blir i ham, synder ikke», og i v. 9: «Hver den som er født av Gud, gjør ikke synd … Han kan ikke synde, fordi han er født av Gud»?

Ja, i ordene er det en motsigelse. Men denne motsigelsen svarer nettopp helt til slik livet virkelig er hos et troende menneske. Det er en sann motsigelse, som hvert Guds barn bærer i sitt eget hjerte. Det er motsigelsen mellom det nye mennesket i oss, som er «født av Gud», «skapt etter Gud i den rettferdighet og hellighet som er av sannheten» (Ef 4,24), og det gamle mennesket. Det gamle er riktignok korsfestet med Kristus, men ennå ikke «gjort til intet», selv om det er og må være målet.

Det er den samme motsigelsen som møter oss i apostelen Paulus' ord: «Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg» (Gal 2,20). Vårt naturlige jeg, kjødet, holder på å dø. Og det er det nye livet i oss, født av Ånden (Joh 3,6: «Det som er født av Ånden, er ånd»), Kristus-livet, et troende menneske har valgt å leve.

Vi skal også legge merke til at uttrykket «synde» sikter til det å «gjøre synd». Her betegner «å synde» altså åpenbart det samme som å leve i synden, som om

det var berettiget. På samme måte sier Herren i Joh 8,34: «Hver den som gjør synd, er syndens trell.» Luther har sagt det riktig: Den sanne kristne gjør ikke synden, men lider synden. Synden er blitt en pine, en plage, en lidelse, noe fremmed for hver den som har valgt Herren til sitt liv.

Og dernest skal vi legge merke til at for så vidt som vi blir i Kristus, så synder vi heller ikke. Hver gang vi synder, kommer det av forbindelsen med vårt gamle menneske, den forbindelsen som ikke er tillatt. Når en gang alt i oss alltid blir i Kristus, hver tanke, hvert ord og hver gjerning, når alt i oss springer ut fra ham, da er det heller ingen synd mer.

Men slik er det ennå ikke i kampens dager, da «kjødet begjærer imot Ånden, og Ånden imot kjødet» (Gal 5,17). Under jordelivets kamp må vi bekjenne med Paulus, som med Johannes: «Vi har ennå ikke grepet det, er ennå ikke fullkomne.» Men det må være slik med oss at vi jager etter det, i tro på at han som begynte den gode gjerningen i oss, også vil fullføre den.

Da skal det en gang nås at det gamle mennesket i oss er tatt bort og tilintetgjort for evig, og at bare det nye livet, født av Gud, er i oss – det livet som ikke gjør synd og ikke kan synde. Først da er motsigelsen borte, og da er vi også ferdige til å gå hjem. «Når grøden er moden, sender han straks sigden ut, for høsten er kommet» (Mark 4,29).

Apostelen slutter denne tankerekken med det alvorlige ordet: «På dette kan Guds barn og djevelens barn kjennes. Hver den som ikke gjør rettferdighet, er ikke av Gud, heller ikke den som ikke elsker sin bror» (v. 10). Djevelens barn er de som vil forene kristennavnet med et liv i synden og hevde synden som berettiget og tillatt. Det er djevelens sinn og løgnens vesen å ville kalles rettferdig i Gud uten å gjøre rettferdighet og uten å stå i kampen for å gjøre Guds vilje.

Og apostelen trekker særlig fram dette hovedpunktet: å elske brødrene. Med det innleder han det neste avsnittet, som nettopp dveler ved den hellige broderkjærligheten som det mest framtredende vitnesbyrdet om den hellige ferden.

Å synde på nåden, å trøste seg med at Gud nok hjelper meg selv om jeg går mine egne kjødelige veier – det var jo en av fristelsene djevelen møtte vår Herre Jesus med i ørkenen. Og det er og blir til alle tider her på jorden et av de verste angrepene den onde fienden retter mot oss. Men følger en denne djevelske løgnen, frister en Herren vår Gud. Og fortsetter en i den, blir en djevelens barn.

Det er dette apostelen her har villet understreke for alle Guds barn med disse sterke ordene. Det er det store enten–eller, det skarpe skillet mellom Guds folk og det folket som følger løgnens fyrste, det skarpe skillet mellom lys og mørke inne i hvert troende menneske, som apostelen her har satt med glødende kraft. Vi kjenner igjen tordensønnen (Mark 3,17), helliget i Herrens Ånd.

Og enda én ting blir innprentet oss gjennom ordene i dette avsnittet: Vi skal ikke rive ordet løs fra sammenhengen, men lese Bibelen vår på åndelig vis. Bibelen er en helhet. Bare når vi ser det ene ordet i lyset av det andre, får vi det rette bildet av det sanne livet i Gud malt for oss.

Villfarelsens ånder plukker alltid enkelte ord ut av sammenhengen for å bedra sjelene med dem. Slik bar Satan seg at i ørkenen, da han brukte Bibelens ord mot vår Frelser. Luther kalte dette, i kampen med motstanderne, å behandle

Skriftens ord slik en purke roter med en havresekk. Gud fylle hjertene våre med sannhetens og ydmykhetens Ånd! Så farer vi ikke vill, og så blir sannheten i oss.

578. Guds barns innbyrdes kjærlighet og verdens hat (3,11–18)

Det foregående avsnittet sluttet med disse ordene: «Hver den som ikke gjør rettferdighet, er ikke av Gud, heller ikke den som ikke elsker sin bror.» Det er dette punktet om broderkjærligheten, den innbyrdes kjærligheten mellom Guds barn, apostelen nå dveler ved i det følgende. Det er et hovedpunkt for den som vandrer på rettferdighetens vei. Han viser (v. 11) at dette var «det budskapet som dere hørte fra begynnelsen», altså noe som helt fra først av hadde hørt med til forkynnelsen av evangeliet.

Selvfølgelig forkynte Herrens sendebud også hans ord om kjærlighet til fiendene. Men vi ser av dette at kjærlighetsfellesskapet mellom de hellige var et hovedpunkt i den apostoliske forkynnelsen, slik det bør være til alle tider. I dette brevet har vi jo allerede hørt om det i 1,7 og 2,7–11. Vi trenger stadig å høre disse tonene: «Dere som har Herren kjær, stå sammen, å, stå sammen nær!»

I v. 12–15 peker apostelen på verdens hat som et advarende motbilde til Guds barns innbyrdes kjærlighet. Hatet hører døden til, kjærligheten livet. I v. 16–18 peker han på Kristi selvhengivende kjærlighet som forbildet for all broderkjærlighet – den er jo samtidig kilden til den. Kristus elsket i gjerning og sannhet. Slik skal også vi elske.

I v. 12–13 blir det pekt på brodermorderen Kain som det mørke forbildet for verdens hat til dem som vil gjøre rettferdighet. Apostelen peker på det djevelske i Kains hat. Han myrdet sin bror nettopp fordi broren ville leve sitt liv og gjøre sin gjerning etter Guds vilje, noe Kain ikke selv ville. Han hatet brorens hellige liv, samtidig som han misunte ham Guds velbehag. Det er nettopp den ondes sinnelag: hat og misunnelse mot Guds folk.

Men fordi denne verdens fyrste er slik, blir heller ikke denne verdens sinnelag mot Guds barn annerledes. Vi må derfor «ikke undre» oss om «verden hater» oss. Det må heller undre oss når verden kan vise Guds barn velvilje. Det varer heller ikke lenge, slik det viste seg så tydelig med den første menigheten i Jerusalem. Så lenge en er under djevelens makt, kan en ikke elske Guds barn. Ordet her er et ekko av Frelserens ord i Joh 15,18–21. På lignende måte lød det hos apostelen Peter: «Mine kjære! Undre dere ikke over den ilden som kommer over dere til prøvelse» (1 Pet 4,12).

Kjærligheten til brødrene er kjennetegnet som gjør at også vi selv kan «vite at vi er gått over fra døden til livet» (v. 14).

«Vi vet at vi er gått over fra døden til livet» – det er troens visshet som taler i dette ordet. Døden betegner jo her den åndelige dødstilstanden, der hjertet er revet løs fra Gud og søker liv og lykke i den verden som ligger i det onde.

I den tilstanden er hjertet kaldt og stivt som et lik overfor Frelserens kjærlighet. Det kjenner ingen trang til Ordets brød og har ingen følelse for syndens gru. Det er ikke noe åndedrett i bønn, ikke noe rop til Herren, selv om det kanskje kan være en vanebønn. Alt er verdslig, og ofte må en si som Marta sa ved Lasarus' lik: «Han stinker allerede.» Spott over det hellige, banning og slibrig tale røper at hjertets dødstilstand er kommet langt.

Skjer det ikke her en overgang fra døden til livet, ender det i den evige død. Vi som har Guds ord, må huske at på den andre siden kan svelget ikke krysses (se ordet i Luk 16,26). Her i nådens dager kan en gå over, men det gjelder å gjøre overgangen jo før jo heller.

Kom helst mens du er ung, forkast døden og velg livet! Herrens hånd er rakt ut for å hjelpe deg over. Men det må skje i klarhet og avgjorthet, så også du kan vitne: «Jeg vet at jeg er gått over.» Hvordan, når og på hvilke veier – det krever ikke Ordet at du skal kunne gjøre rede for, men «at» du er gått over.

Kjennetegnene på det er jo mange, men apostelen trekker her særlig fram dette: «Vi elsker brødrene.» Denne særegne kjærligheten må ikke forveksles med den alminnelige menneskekjærligheten, som en kristen jo også har. Den finnes ikke hos verden, men bare hos Guds barn. Det er det Paulus kaller «kjærlighet til alle de hellige» (Ef 1,15; Kol 1,4; Filem 5). Vår Frelser har sagt at alle skal kjenne hans disipler på at de har denne innbyrdes kjærligheten (Joh 13,35).

Men også for oss selv er den et av de beste kjennetegnene, særlig i anfektelsens tider. Kjenner vi oss inderlig forbundet med Guds barn for Jesu skyld, da er vi ikke visne greiner. Men «den som ikke elsker» (det vil si brødrene), «blir i døden».

Dette utvikler apostelen nærmere i v. 15. Der setter han, som i 2,10–11, dette å «ikke elske» sammen med å «hate». Hos Johannes er det alltid et enten–eller. Men hat til broren er åndelig mord. Ordet «morder» bruker Herren selv om djevelen i Joh 8,44.[1] Hat til Guds barn er djevelens sinnelag. Men med dette sinnelaget «har ingen evig liv blivende i seg».[2]

Ordet «blivende» synes å peke på at det her er tale om mennesker som har hatt evig liv, eller i alle fall har hatt besøk av og vært berørt av det evige livs krefter. Her sikter han åpenbart til de antikristelige åndene som Johannes skrev om i 2,19: «De er gått ut fra oss, men de var ikke av oss.» Det gjelder altså frafalne kristne. Vil en holde fast ved hat og bitterhet mot Guds barn, må det ende med at en faller ut av nåden (se også Herrens ord i Matt 18,35, sluttordet i lignelsen om tjeneren som skyldte).

I v. 16–18 skildrer apostelen den sanne broderkjærligheten. Hva dens sanne vesen er, kjenner vi best når vi ser på Kristi kjærlighet, den kjærligheten som

[1] NB: «drapsmann» i Joh 8,44; på gresk er det samme ord.
[2] NB: «evig liv værende i seg».

«satte livet til for oss». Vår Frelser har jo sagt: «Som jeg har elsket dere, skal også dere elske hverandre» (Joh 13,34). Det sinnelaget som kan gi seg selv for brødrene, er Kristi kjærlighetssinn.

Men står det slik til, hvordan kan da «kjærligheten til Gud bli værende» i oss dersom en ikke en gang kan ofre noe av sitt jordiske gods for den broren som lider nød (v. 17)? Nei, den sanne kjærligheten nøyer seg ikke med ord alene, med tomme talemåter (Jak 2,15–16). Den må vise seg «i gjerning og sannhet». Dette er noe alle Guds barn bør tenke over!

Luther sier om dette ordet: «Nå for tiden skriker en høyt om at de som har lært Kristus å kjenne, skraper sammen penger mer enn andre.» Også i våre dager heter det av og til at jo eldre de troende blir i troslivet, desto gjerrigere og knappere blir de til å gi. Måtte det ikke gå slik med oss troende! Måtte vi virkelig kjenne vår gjeld til dem som trenger det!

En gammel biskop i Jerusalem ble en gang rost for sin store broderkjærlighet. Til det sa han: «Hvorfor gjør du meg slik til skamme? Jeg har jo ennå slett ikke satt livet til for deg, slik min Herre Jesus har befalt.»

Vi skal legge merke til at kjennetegnet på at vi er i «livet», i livsforbindelse med vår Jesus, han som Gud har gitt oss evig liv i, aldri kan ligge i noe som er forbi. Det må være en levende, nærværende virkelighet i hjertet. Det går ikke an å trøste seg med at en en gang er blitt omvendt, eller at en en gang har gjort de og de erfaringene. Nei, det kommer an på om Guds kjærlighet blir i oss og lever i oss.

Heller ikke setter apostelen her kjennetegnet bare i følelser, i henrykkelser eller i en særlig følelse av fred eller glede. Følelsene skifter alltid, hvor rike og vakre de enn kan være i troslivet. Det trengs noe annet, også for å skille de ekte følelsene fra de uekte, fra de rene stemningene. Og dette andre er nettopp selvhengivelsen for Jesu skyld og i etterfølgelsen av ham. Det er den selvhengivelsen som setter spor i det daglige livet, også ved at en kan ofre av sitt jordiske gods for Guds rikes skyld, tvunget av Kristi kjærlighet. La så ordet her virke denne bønnen i hjertene våre:

Hold oss ved nådens kilde, alle,
la alles hjerter stå i glød,
så vi ei lenger går så kalde
for egen og for andres nød.

579. Gudskjærlighetens velsignede frukt (3,19–24)

Apostelen hadde i det foregående talt om den sanne kjærligheten til brødrene som noe som ikke kunne skilles fra Guds kjærlighet. I dette avsnittet viser han den velsignede frukten som et slikt liv i hellig kjærlighet bærer, også for Guds barn selv. Denne innbyrdes kjærligheten skal (v. 19) være et kjennetegn for oss selv på «at vi er av sannheten», at sannheten i Kristus er blitt en livskilde for oss. For bare fra sannheten kan den sanne kjærligheten gå ut.

Derfor kan kjennetegnet på broderkjærligheten også bli en hjelp for oss i bange stunder, i anfektelsens tider, når «vårt hjerte fordømmer oss», anklager oss og vil frakjenne oss retten til å være Guds barn. Står vi da i den innbyrdes kjærligheten, «skal vi stille vårt hjerte til ro for hans åsyn», for «Gud er større enn vårt hjerte». Hans dom veier mer enn samvittighetens dom, og han «kjenner alle ting» (v. 20).

Han kjenner det dypeste i hjertene våre, det som ligger gjemt i det troende hjertet under alt det usle og syndige. Han kjenner sukket over syndene våre og ser den lille troens hånd som vi klamrer oss til korsets nåde med. Ordet her minner om Frelserens ord: «Jeg kjenner mine» (Joh 10,14). Men enda mer er det et ekko av apostelen Peters ord ved Gennesaretsjøen, den gangen den oppstandne Frelseren spurte ham tre ganger: «Simon, Johannes' sønn, har du meg kjær?» Da fordømte Peters hjerte ham, men han klamret seg til dette: «Herre, du vet alt, du vet at jeg har deg kjær» (Joh 21,17).

Slik kan den sanne broderkjærligheten bli en så stor hjelp i de mørke tidene. Den forvisser oss om at vi likevel vil være Herrens, og da er vi jo ikke under rettens dom, men under nådens frifinnelse.

Det fortelles om Hans Egede, grønlendernes apostel, at han mot slutten av arbeidet sitt der oppe hadde svært mørke tider, da hans eget hjerte fordømte ham. Men da lot Gud, som var større enn sin tjeners engstelige hjerte, de barna han hadde døpt og elsket så inderlig, tre fram for hans sjels øye. Slik gav han ham freden og frimodigheten tilbake. Slik får en så ofte erfare at dette ordet er sant, Guds nåde til ære og pris.

I v. 21–22 tenker apostelen på de mer frimodige tidene i troslivet vårt, da hjertets anklage tier fordi nådens solskinn lyser sterkt gjennom sjelen. Vi kjenner til hvordan frimodigheten for Gud i slike solskinnstider virkelig kan svinge seg

opp til ham. Da er det lett å tro at Gud hører oss, og å hvile i dette: «Hva vi enn ber om, det får vi av ham.» Og da får vi det også.

Men en slik frimodighet i forholdet til Gud henger nøye sammen med at vi vandrer i lydighet for hans ansikt. Derfor føyer apostelen også til: «fordi vi holder fast på hans bud og gjør det som er til behag for ham». Det ligger slett ikke i dette at vi skulle kunne fortjene bønnhørelsen. Det er helt som med barn som gjerne vil være lydige og gjøre det som er til glede for far og mor. Da har de også god frimodighet til å komme fram med sine små ønsker. Slik er det også med Guds barn overfor vår himmelske Far.

I v. 23 peker apostelen på det som først og fremst er til behag for Gud, hans hellige bud og vilje. Det er framfor alt at «vi skal tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn». Dette setter apostelen fram som motsetning til alle de løgnens røster som stadig lyder over jorden, de røstene som vil nekte at Jesus er Kristus, Guds evige Sønn. Visselig er troen Guds verk i oss, men det kreves likevel at vi gir vår vilje til. Troen blir derfor også kalt «lydigheten mot Kristus» (2 Kor 10,5), lydighet mot Jesus Kristus (1 Pet 1,2).

Men den troen Gud vil virke i oss, er ikke den døde troen. Det er en levende tro, som viser sin livsvarme ved at vi «elsker hverandre, slik han bød oss». Det er den innbyrdes kjærligheten som Frelseren har lagt sine disipler så inderlig på hjertet (Joh 13,34).

Holder vi slik Guds bud – og her er det altså ikke tale om lovens steintavler, men om troens og kjærlighetens bud – da «blir vi i ham, og han i oss». Og Gud besegler dette fellesskapet sitt med oss, «at han blir i oss», ved å gi oss Den Hellige Ånds pant. Da vitner Guds Ånd sammen med vår ånd at vi er Guds barn. Det er i denne Guds Ånd vi kan bevare frimodigheten vår for Gud i de mørke tidene og fryde oss i de lyse.

Med dette ordet om Ånden går apostelen nå over til den tredje hoveddelen av brevet sitt. Allerede i det foregående (se 2,20 og 27) pekte han på Åndens gave. Der ble den kalt «salvelsen» og beskrevet som den som leder Guds barn til hele sannheten. Her blir det pekt på Ånden som vitnet om vår barnerett. Bare ved Guds Ånd kan vi tro på Jesu Kristi navn og komme i livsfellesskap med Gud. Bare ved Guds Ånd kan frimodigheten bevares. Ånden er vitnet som er sendt fra Gud. Han vitner om nåde for Guds oppriktige barn, høyere enn vårt eget hjerte kan vitne om dom.

Vår barneretts vitne! Lær meg «Abba» å kalle
med hjerte og munn,
og prent meg den visshet å arve ditt rike
i innerste grunn!
Ja, vis meg, så ofte du, salighets pant,
om himlen meg minner,
hvor kronen den skinner
som Jesus oss vant!

580. «Prøv åndene om de er av Gud!» (4,1–6)

Apostelen hadde i det foregående sagt at vi kan kjenne at vi er i fellesskap med Gud, «av den Ånd som han ga oss». For å belyse dette nærmere peker han nå på at det likevel ikke er enhver ånd vi skal tro. Åndene skal prøves. Som prøvestein nevner han bekjennelsen av Jesus som Kristus, kommet i kjød, som Guds evige Sønn, sann Gud og sant menneske (v. 1–3).

Deretter sier han at de som blir drevet av sannhetens Ånd, er sterkere enn dem som fornekter at Jesus er Kristus. Fornekternes ord er av verden og derfor til behag for verden. Men sannhetens vitner får gehør hos hver den som er av Gud (v. 4–6).

«Tro ikke enhver ånd!» – det er en påminnelse som Guds barn til alle tider trenger. Det finnes jo også falske ånder, løgnens ånder. En kan møte mennesker som tilsynelatende fører en svært åndelig tale, men åndsmakten som står bak, er djevelens ånd. Derfor skal vi «prøve åndene om de er av Gud», og en slik prøving skal alle troende øve, «for mange falske profeter er gått ut i verden», sendt ut av den gamle løgneren fra helvete (v. 1).

Men kjennetegnet blir, kort sagt, om den åndelige røsten som møter oss, bekjenner Jesus fra Nasaret som Kristus, som Guds Sønn kommet i kjød. Hver ånd som ikke bekjenner Jesus slik, er av antikristelig art, en forløper for den Antikrist som vi har hørt av Guds ord skal komme (v. 2–3). «Den er allerede nå i verden», skriver Johannes.

Den antikristelige ånden har til alle tider gitt seg utslag. Den møter oss i de trassige verdensmaktene som gjør opprør mot Gud. Den møter oss i alle de falske profetåndene som gir seg ut for å bringe menneskene sannheten. Men sitt høydepunkt når den når selve den egentlige Antikrist kommer. I ham vil den da også få sin avgjørende dom.

Kjennetegnet på Antikrists ånd vil alltid være at den søker å undergrave Jesu guddom. Det gjorde de gamle gnostikerne. Enten gjorde de hans menneskelige tilværelse til et rent skinn og så bare en himmelsk ånd i ham. Eller de delte Kristi guddommelige natur i to personer og påstod at en høyere ånd sendt fra Gud hadde forbundet seg med mennesket Jesus ved hans dåp og forlatt ham igjen ved hans lidelse.

I våre dager møter vi ofte såkalte «religiøse» mennesker som tar av Guds ord det som passer dem, og som kan føre en slags åndelig tale. Men å erkjenne Jesus som Guds evige Sønn – det vil de ikke. Der stikker djevelens hånd fram. Det er også den dype faren i hele den moderne bibelkritiske bevegelsen, som bærer fornektelsen av Jesus som Kristus i sitt skjød, ved at hans ord både her og der blir erklært for feilaktige.

Å, måtte Sions vektere være på sin post og prøve åndene etter det store kjennetegnet som apostelen Johannes her har slått fast! Det er grunnkjetteriet å nekte at Jesus Kristus er «sann Gud, født av Faderen i evighet, og også sant menneske, født av jomfru Maria». Med det faller hele kristendommen.

Det går en seiersklang gjennom ordet i v. 4–6. De som «er av Gud», har seiret over disse antikristelige åndene. Han som bor i de hellige, Herren vår Gud i sin enbårne Sønn, «er større enn han som er i verden». Det er der Guds folks seier over djevelen og hans løgneånder ligger, ikke i noen dyktighet hos oss selv. De falske åndene er derimot «av verden», hvor mye de enn gir seg skinn av å være av Gud. Det viser seg også tydelig ved at verden finner behag i ordene deres. Verden kjenner igjen sitt eget (v. 5).

Men «vi er av Gud», skriver apostelen. Med dette «vi» må en her særlig tenke på de apostoliske vitnene. «Den som kjenner Gud, hører oss. Den som ikke er av Gud, hører oss ikke.» Herrens sanne vitner, som følger apostlenes lære og forkynner det ordet Bibelen bringer oss, vil bli hørt av dem som har et hjerte som er av sannheten. «Av dette kjenner vi sannhetens ånd og villfarelsens ånd.» Verden står dem imot som bærer fram et vitnesbyrd i sannhetens Ånd, men jubler bifall til villfarelsens sendebud. Men «mine får hører min røst», sier Herren (Joh 10,27). Herrens hjord følger ikke den fremmedes røst.

Usunn og gal lære er selvfølgelig alltid en fare. Men så lenge Jesus ikke blir fornektet som Kristus kommet i kjød, kan vi ikke si at villfarelsen er antikristelig. Likevel vil all falsk lære til slutt føre mot det store grunnkjetteriet, fornektelsen av Jesus som Guds evige Sønn, som ble menneske, dersom en fortsetter i den. Alle de andre kjetteriene er som løpegraver som djevelen og hans hær lister seg fram i for å storme hovedfestningen. Derfor: På vakt, Guds folk!

På vakt ved gry, på vakt ved kveld,
våk og be hver stund!

581. Den sanne kjærligheten er av Gud og er åpenbart iblant oss i hans enbårne Sønn. Derfor kjennes livsfellesskapet med Gud på den innbyrdes kjærlighets ånd (4,7–13)

Apostelen hadde i 3,23 samlet hovedsummen av Guds evangelium i dette, «at vi skal tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn og elske hverandre, slik han bød oss». Det siste, den innbyrdes kjærligheten, innskjerper han nå igjen. Det går jo som en rød tråd gjennom hele apostelens brev at den sanne troen er den levende troen, den varme troen, der Guds kjærlighets hellige ild brenner.

«Mine kjære, la oss elske hverandre!» Det er grunntonen, og apostelen tar seg selv med i denne formaningen som en som vil kappes med vennene i å elske. Han taler ikke her om den alminnelige menneskekjærligheten, men om den særlige kjærligheten som binder Guds barn sammen, det store kjennetegnet på at vi er Jesu Kristi disipler.

Han begrunner denne formaningen først (v. 7–8) ved å vise at kjærligheten, den sanne broderkjærligheten, er av Gud. Å elske med denne kjærligheten er et vitnesbyrd om at gudslivet råder i hjertet, at en er «født av Gud og kjenner Gud». Denne kjærligheten er et utslag av vår nye, gjenfødte natur. Der den mangler, råder ennå den gamle naturen, og da kjenner ikke hjertet Gud, «for Gud er kjærlighet».

All levende kunnskap om Gud består i at Guds kjærlighet er blitt liv i oss. Det hjelper ikke å ha all kunnskap og kjenne Skriftens lære om Gud. En kjenner ham likevel ikke så lenge hans kjærlighet ikke er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd (Rom 5,5). Vantroens demning må først briste, for at strømmen «som kan isfjell smelte», kan strømme inn. Gud kjennes i samme grad som han elskes. Slik sa den gamle sangeren Bernhard av Clairvaux, som i sin vakre salme ber «med tårer»: «Led den inn i mine årer, strømmen som kan klipper velte, strømmen som kan isfjell smelte, som kan blodskyld vaske av.»

Men hva Guds kjærlighet består i, blir sagt i v. 9–10. Det blir ført så mye vill tale om Guds kjærlighet av mennesker som likevel lukker hjertet for Herren Jesus. Men hva sier Ordet? «Ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart iblant

oss» (eller «på oss»), «at Gud har sendt sin enbårne Sønn til verden, for at vi skal leve ved ham.» Guds kjærlighet er i Kristus og slett ikke utenfor ham. Alle gode gaver fra Gud som kommer ned til denne falne jorden, blir bare gitt for Jesu Kristi skyld og vil lede til omvendelse. De vil lede hjertene til Kristus, for at de skal finne liv ved ham.

Derfor sier Frelseren at Faderen «drar» hjertene til Sønnen (Joh 6,44), og apostelen Paulus skriver: «Men han som binder både oss og dere fast til Kristus, og som har salvet oss, det er Gud» (2 Kor 1,21).

All Guds kjærlighet til liv og frelse for oss er samlet i Jesus Kristus. «I dette er kjærligheten.» Den har ikke sitt utspring i oss mennesker, men i Gud. Det er ikke slik at vi elsket Gud først og dermed drog hans kjærlighet til oss. Nei, han elsket oss først og «sendte sin Sønn til soning for våre synder».

All sann kjærlighet i menneskehjerter er som den lille bekken som springer ut fra Guds store kjærlighetsflod. Vi kan verken elske Gud eller brødrene før vi er kommet til tro på Guds kjærlighet til oss i Kristus. Vi må øse av Guds kjærlighets kilde for selv å bli fylt med den sanne kjærligheten.

Men Guds kjærlighet til oss forplikter oss til å elske hverandre (v. 11). Vi kan ikke annet når vi i troen har senket oss ned i kjærlighetsdypet fra Golgata. Kristi kjærlighet tvinger oss. Men dette ligger ikke bare i det forbildet vi har i Guds kjærlighet. Det ligger også i at vi i denne kjærligheten i Kristus er blitt Guds barn. Dermed er vi blitt hverandres brødre og søstre og «skylder» å «elske hverandre» som hellige søsken. Gud elsker alle sine barn med farskjærlighet, og dem som Gud elsker, kan ikke noe Guds barn hate.

I v. 12 blir det pekt på velsignelsen i broderkjærligheten. Den er vilkåret for noe usigelig stort: at den Gud som ikke noe menneske ennå har sett i hans herlighet, vil bli i oss. Da er hans kjærlighet blitt fullkommen i oss. Den har nådd sitt mål med oss og virket gjenkjærlighet i hjertene våre. For vår kjærlighet til brødrene er jo ikke en naturlig kjærlighet. Det er Gud vi elsker i våre brødre og søstre, og det er med Guds kjærlighet vi elsker dem.

Det er ikke slik at det at Gud blir i oss, er en belønning for vår kjærlighet til brødrene. Ordet betegner her den uatskillelige sammenhengen mellom Guds kjærlighet til oss og vår kjærlighet til brødrene. Denne kjærligheten til brødrene, til Guds barn, er Den Hellige Ånds virkning i oss. Nettopp «av dette kjenner vi at vi blir i ham og han i oss, at han har gitt oss av sin Ånd» (v. 13). At denne virkningen av Ånden, den innbyrdes kjærligheten, gir seg til kjenne i oss, skal også for oss selv være kjennetegnet på at vi er i livsfellesskap med Gud.

Gud har gitt oss «av sin Ånd». Bare om Kristus heter det: «Gud gir ikke Ånden etter mål» (Joh 3,34). Hvert Guds barn har sitt mål av Åndens fylde og har fått tildelt sitt mål av tro (Rom 12,3). Men vi har lov til å be om å bli mer og mer fylt av Guds Ånd (Ef 5,18).

For en stor og hellig plass broderkjærligheten får i dette brevet fra den apostelen som Jesus elsket! Hvor viktig er det ikke å prøve seg selv, om en har denne kjærligheten til alle de hellige. Det er jo på den at ektheten i vårt forhold til Gud skal prøves. Men må vi med sorg bekjenne at vi står i så stor kjærlighetsgjeld til Guds barn, så la oss virkelig feste blikket på at «slik elsket Gud oss at han gav sin

Sønn til soning for våre synder». Ja, slik! I dette nådedypet må vi senke sjelene våre, så skal nok broderkjærlighetens kilde strømme sterkere.

Ja, så elsket Gud,
arme, troløse brud,
at han gav sin enbårne Sønn,
for at hver som nå tror,
skal, der Herren han bor,
nyte fred og all salighets lønn.

582. Å bekjenne Jesus som Guds Sønn er vilkåret for livsfellesskapet med Gud. Og livet i Guds kjærlighet gir frimodighet for dommen, slik det er uatskillelig forbundet med kjærlighet til brødrene (4,14–21)

Apostelen sa i det foregående (v. 9–10) at Guds kjærlighet er åpenbart ved at hans enbårne Sønn ble sendt til verden. Nå vitner apostelen (v. 14–16) i sitt eget og medbrødrenes navn, som øyenvitne, om denne salige kjensgjerningen at «Faderen har sendt Sønnen som verdens frelser». Det er de samme tonene som lød i begynnelsen av brevet (1,1). Apostelen vitner dette nettopp som motsetning til de falske profetenes fornektelse av Kristus som sant menneske og av Jesus som Guds Sønn.

At denne bekjennelsen er et avgjørende vilkår for at Gud kan bli i oss og vi i ham, sier han igjen i v. 15. Her menes selvfølgelig ikke bare en bekjennelse med munnen, men en bekjennelse der munn og hjerte er i pakt med hverandre, den levende trosbekjennelsen. Slik sier apostelen det videre i v. 16: «Og vi har kjent og trodd den kjærlighet som Gud har til oss» (egentlig «i oss»).

I Joh 6,69 lyder Simon Peters bekjennelse: «Vi tror og vet at du er Guds Hellige!» Her står det: «Vi har kjent og trodd.» Erkjennelse og tro er uatskillelige. Her er det ikke tale om en død kunnskap, men om en hjertets erkjennelse, så erkjennelse og tro går hånd i hånd. Det må gå en erkjennelse forut for troens hvile. På den andre siden blir erkjennelsen stadig dypere der troen finnes.

Troens innhold er Guds Sønn, men Guds Sønn er selv i sin person «den kjærlighet som Gud har til oss». I ham er Guds vesen som kjærlighet åpenbart for oss i sin fylde. I ham erkjenner vi at «Gud er kjærlighet. Den som blir i kjærligheten» – denne kjærligheten som er Guds Sønn – «blir i Gud, og Gud i ham».

Men kjennetegnet på at denne Guds kjærlighet «er blitt fullkommen» i hjertene våre («hos oss», det vil si i de helliges menighet), er at «frimodigheten» vokser i oss, så vi kan tenke på dommens dag med frimodighet. Det er dette apostelen nå utvikler i v. 17–18. Er kjærligheten blitt fullkommen hos oss, da er

også all frykt borte. Med frykt menes jo her, etter sammenhengen, den pinefulle frykten, trelldomsfrykten.

Der Guds kjærlighet får lov til å fylle hjertet, der senker også Guds vennskap seg over oss og tar bort frykten. Job sier så vemodig i sin klage at han lengtet etter de dagene «da Guds vennskap hvilte over mitt telt» (Job 29,4). Jo inderligere vi lever i kjærlighetsfellesskap med Gud, desto bedre lærer vi ham å kjenne som den som bare har nåde for sine barn. Og desto mer forsvinner frykten, ikke bare for det som kan møte oss her i jordelivet, men også ved tanken på å skulle stå for Guds åsyn på «dommens dag».

Apostelen begrunner dette om frimodigheten, som vi troende har i kjærlighetsfellesskapet med Gud, med det særegne ordet: «Vi har frimodighet på dommens dag. For slik som han er, slik er også vi i denne verden.» Meningen må være at når Guds kjærlighet er blitt fullkommen i oss, da har vi vårt liv i det samme som han, nemlig Kristus, har sitt liv i. I kraft av det står vi i et frimodig barneforhold til Gud, og Kristi sinnelag blir da også vårt sinnelag. Det er jo Kristus selv som lever i sine troende. Vi er hans medarvinger (Rom 8,17).

Men er Kristus vårt liv, både som rettferdigheten for oss og som han som lever i oss og preger sitt bilde i oss, da frykter vi ikke for at han kommer til dom. Da kan vi løfte hodet, som det står i den vakre salmen: «Løft ditt hode, all kristenhet, løft opp ditt øye, slå det ei ned, i himlen har du ditt hjem; der er ditt hjerte, der er din skatt, derfra kommer han med ære brått, han som du aldri kan glemme.»

Allerede mens vi ennå er «i denne verden», på pilegrimsvandringen her nede, erfarer vi denne frimodigheten, så sant vi er i Kristus. Slik skriver også apostelen Paulus: «I ham har vi frimodighet, og ved troen på ham har vi adgang» (nemlig til Faderen) «med tillit» (Ef 3,12).

I v. 18 viser apostelen hvordan frimodigheten kommer fram som en frukt av at Guds kjærlighet lever i hjertene våre. For frykt og kjærlighet er motsetninger. «Frykt er ikke i kjærligheten, men den fullkomne kjærligheten driver frykten ut.» Kjærligheten gjør salig, men «frykten bringer pine» (egentlig «har straff»).[1] Trelldomsfrykten kjenner straffen henge over seg, og det er en pine. Så lenge denne frykten er til stede, er en ikke blitt fullkommen i kjærligheten.

Denne frykten melder seg også ofte hos Guds barn, så lenge vi ennå vandrer i kampen her nede. Når Gud sender oss trengsler, når noe vanskelig står foran oss, hvor ofte kan ikke hjertet da bli engstelig i stedet for å hvile i at alle Guds tanker med oss er «fredstanker og ikke tanker til ulykke» (Jer 29,11)! Og denne frykten melder seg i anfektelsens tider, når «vårt hjerte fordømmer oss», som vi har hørt om i 3,20.

Men at en slik frykt ennå kan falle over oss og pine oss, er et vitnesbyrd om at vi ennå ikke er blitt fullkomne i kjærligheten. Selv om det går mot livet, må vi likevel så ofte sukke: «Herre! se, han som du elsker, er syk» (Joh 11,3). Kristi liv i hjertene våre har ennå ikke helt fått drevet ut det gamle menneskets vesen, selv om vi av nåde har fått barnekår hos ham og for hans skyld, og hans sinnelag har begynt å bo i oss.

[1] NB: «For frykten har med straff å gjøre».

En Guds mann fra gamle dager har beskrevet menneskenes forskjellige stilling i fire trinn. Det første er uten frykt og uten kjærlighet. Det er tilstanden til det åndelig døde og sovende mennesket. Det andre er med frykt, uten kjærlighet. Det er tilstanden til det vakte mennesket som skjelver for lovens dom. Det tredje er med frykt og med kjærlighet. Det er tilstanden til det troende mennesket under kampen her nede, så lenge Guds kjærlighet i oss ennå ikke er blitt fullkommen.

Og det fjerde er uten frykt, med kjærlighet. Det er målet som Guds Ånd vil føre hvert ærlig kjempende Guds barn fram til. Glimtvis kjenner vi allerede her nede saligheten på dette fjerde trinnet, men bare i himmelen er denne tilstanden varig og uforstyrret.

Noe helt annet er det selvfølgelig med den barnlige gudsfrykten, som nettopp hører sammen med den fullkomne kjærligheten. Den volder ingen pine. Den er tegnet på det lydige sinnelaget.

Men hvordan vi skal komme til å elske med den kjærligheten som utelukker all pinefull frykt, sier apostelen oss (v. 19) når han peker på dette: «Han elsket oss først.» Vår kjærlighet til vår Gud og Frelser har sin grunn og kilde i Herrens kjærlighet til oss. Kjærligheten begynner hos Gud: Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere, ja, fiender (Rom 5,8.10). Vil vi bli fullkomne i kjærligheten, må vi virkelig se på Jesu kjærlighet, at han gav seg selv for oss, og på Guds kjærlighet, at han ikke sparte sin enbårne Sønn.

Men igjen viser apostelen til at det å elske Gud på ingen måte kan skilles fra å elske brødrene og ha sin plass i kjærligheten i de helliges fellesskap (v. 20–21). Apostelen stempler til og med den som sier: «Jeg elsker Gud», men «hater sin bror», som en «løgner». Det er jo ikke helt uvanlig å treffe mennesker som roper at også de elsker Gud og er Guds barn, mens de tydelig nok ikke vil ha det minste med Guds barn å gjøre, ja, står bitre mot Guds barn. En slik holdning får sin alvorlige dom i disse ordene.

Apostelen begrunner denne dommen ved å vise til at det alltid er lettere å elske den en ser, enn den en ikke ser. Derfor: Dersom en ikke elsker «sin bror», som en møter gudslivet i på synlig vis, kan det umulig være sannhet at en skulle elske Gud selv, som en ikke har sett (v. 20).

Og apostelen nevner enda en grunn for å vise at kjærlighet til Gud nødvendigvis må vise seg i kjærlighet til Guds barn. Vi har det jo som et bud fra Gud (v. 21), «at den som elsker Gud, skal også elske sin bror». Det hører jo med til å holde det Herren har befalt oss. Også innenfor evangeliet er det tale om bud (se Herrens ord i Johannesevangeliet kapittel 13, 14 og 15). Evangeliet krever den innbyrdes kjærligheten mellom Guds barn. Vår Frelser har uttrykkelig sagt: «Dette er mitt bud at dere skal elske hverandre, likesom jeg har elsket dere» (Joh 15,12).

Det skal vi. Men er vi troende i sannhet, da vil vi det vi skal. Da hører vi i dette ordet ikke steintavlenes røst, men Åndens røst i «frihetens fullkomne lov» (Jak 1,25). Vi kan slett ikke annet når Guds kjærlighet har vunnet makt i hjertene våre. Broderkjærligheten skal nok være der når dette er vårt daglige hjertesukk til Herren:

Ta min ringe kjærlighet,
og slå alt det bitre ned,
ta meg selv, så jeg for deg
gjerne helt vil ofre meg.

583. Vår tro er den seier som har seiret over verden (5,1–5)

I dette avsnittet viser apostelen til slutt at troen på Jesus som Guds Sønn er roten til livet i Guds kjærlighet (v. 1–3) og den bærende seierskraften overfor verden (v. 4–5).

Apostelen knytter an til det han har sagt om broderkjærligheten, og viser enda en gang hvordan troen og broderkjærligheten hører sammen. Den som tror at Jesus er Guds Sønn, «er født av Gud». Troen – og her er det bare tale om den levende troen, den som «elsker Faderen» – er ikke et menneskeverk, men et Guds verk.

Vi minnes Herrens ord til apostelen Peter da han bekjente sin tro på Kristus som den levende Guds Sønn: «Det er ikke kjøtt og blod som har åpenbart dette for deg, men min Far i himmelen» (Matt 16,17). En død tro kan en lage selv, men en levende tro har sitt liv ovenfra.

Men den levende troen elsker Faderen fordi han elsket oss først og gav oss sin enbårne Sønn, og den «elsker også den som er født av ham». Dette sier apostelen som en avgjort sak. Elsker en Faderen, må en også elske Faderens barn, sine åndelige søsken.

Som kjennetegnet på den sanne kjærligheten til Guds barn nevner apostelen nå (v. 2) dette: «når vi elsker Gud og holder hans bud». I v. 1 nevnte han kjærligheten til Guds barn som noe som nødvendig hører sammen med kjærligheten til Faderen. Her tar han det fra den andre siden for å understreke at disse to tingene ikke på noen måte kan skilles.

Det kan også finnes en slags kjærlighet til Guds barn som ikke kommer av at de er Guds barn, men av at en ser velvillige og oppofrende mennesker i dem. Men en slik kjærlighet til Guds barn avslører seg som overfladisk nettopp ved at en samtidig lever uten kjærlighet til Gud og i strid med hans bud. Elsker en virkelig Guds barn med en hellig kjærlighet for Jesu skyld, vil det alltid merkes at kjærligheten til Gud og lydigheten mot ham står bak. Elsker vi Gud, da elsker vi også Guds barn. Elsker vi Guds barn med den sanne kjærligheten, da elsker vi også Gud.

At lydigheten mot Gud må følge med kjærligheten til ham, begrunner apostelen i v. 3. Den sanne kjærligheten til Gud springer ut av hans kjærlighet til oss, og den har alltid for øye å holde hans bud. Kjærligheten sier: «Hans bud er ikke

tunge.» Der kjærligheten mangler, synes Guds bud tunge og byrdefulle. Likevel sikter Guds bud i seg selv bare mot det som er til gagn for oss, og som stemmer med det opprinnelige menneskevesenet slik det er skapt i Guds bilde.

Elsker hjertet denne verden, er det verken lyst eller kraft til å holde Guds bud. Men der gudslivet har fått makten i et menneskehjerte, våkner ikke bare lysten til Guds bud – der blir det også kraft til å vandre i dem. Allerede i den gamle pakt lyder det: «Se, jeg lengter etter dine befalinger» (Sal 119,40), og: «Å, hvor høyt jeg elsker din lov!» (Sal 119,97). Men først i den nye pakt, gjenfødelsens pakt, kan lovens krav begynne å bli oppfylt i oss (Rom 8,4).

Det kommer av at «alt det som er født av Gud, seirer over verden» (v. 4). Den nye, gjenfødte naturen i et Guds barn er sterkere enn denne verdens makt, så sant som Gud er sterkere enn denne verdens fyrste. Derfor kan apostelen si det jublende ordet: «Dette er den seier som har seiret over verden: vår tro.»

Slik står ordene også i grunnteksten, og dermed blir troen betegnet som den avgjørende seierskraften. Troen er jo livet etter den gjenfødte naturen. Allerede det å ha fått denne troen i eie er en seier over verden. Verden, både den inne i oss og den utenfor oss, gjør motstand av all makt for å hindre hjertet i å komme til troen. Når troen bryter igjennom, er seieren vunnet. Da har verdens makt fått sitt knekk, og hele det livet som følger av troen, er bare en utfoldelse av den seieren som allerede ble vunnet ved omvendelsen.

Visselig: «Begynt er ikke endt, det må du vite, som har din Jesus kjent; bli ved å stride!» Seieren kan bare bevares hvis troen bevares. Men bevares troen, kan vi si med den gamle sangeren: «Opp i Jesu navn å vinne! Viss er seieren, gleden stor.»

Vi skal legge merke til at det står: «vår tro». Her er det tale om de helliges tro, den levende troen på Jesus som Guds Sønn.

Luther sier med rette: «Jøder, tyrker og andre tror også, som de sier, på Gud, som har skapt himmelen og jorden. Men at dette ennå ikke er en rett tro, går fram av at den ikke utretter noe, verken strider eller seirer, men lar alle være som de er, i den gamle fødselen og under djevelens og syndens makt.»

I v. 5 viser apostelen til erfaringen og tar liksom en kontrollprøve. Men svaret blir dette: Ingen annen kan seire over verden enn den som eier en levende tro på «at Jesus er Guds Sønn». Uten denne troen blir en overvunnet av verden. Beviset for det gir det praktiske livet.

584. At Jesus er Guds Sønn, er stadfestet ved guddommelig vitnesbyrd (5,6–12)

«Er du den som skal komme, eller skal vi vente en annen?» Slik lød døperen Johannes' spørsmål fra fengselet til Frelseren (Matt 11,3). Her i v. 6 vitner apostelen Johannes om at Jesus Kristus er «den som er kommet», det vil si den lovede Messias. Og han føyer til at Jesus Kristus kom «med (rettere «ved», «i kraft av») vann og blod».

Dette tillegget er blitt tolket på forskjellige måter. Noen har tenkt på det som fortelles i Joh 19,34, at det rant blod og vann ut av Jesu side da en av soldatene stakk et spyd i hans livløse legeme. Vannet og blodet skulle da være et vitnesbyrd om at Frelseren virkelig hadde fullført dødsofferet for vår skyld. Riktignok vitner det at soldaten stakk ham i siden, om Frelserens død. Men at det renner blod fra et lik, er ellers uvanlig. Og hele denne forklaringen synes ikke å passe i denne sammenhengen, der apostelen vil føre fram vitnesbyrdet om Jesus som Guds Sønn.

Andre tar ordet i Joh 19 om blodet og vannet profetisk, som et varsel om de to sakramentene, dåpens og nattverdens sakrament, og forstår da ordet her på samme måte. Atter andre, som for eksempel Luther i sin første utleggelse av dette stedet, forstår ordet om dåpen alene. Det skulle altså sies at Jesus i dåpens sakrament ikke bare kommer med vann, slik døperen Johannes' dåp bare var en vanndåp, men med vann og blod, fordi dåpsvannet får sin kraft fra Jesu Kristi forsoningsblod.

I en senere utleggelse forstår Luther det likevel også om begge sakramentene. Og når vi ser på v. 7–8, der det tales om det tredobbelte vitnesbyrdet for Jesus Kristus, fra Ånden og vannet og blodet, som et vitnesbyrd som varer («de er tre som vitner»), synes det ikke som denne tolkningen kan utelukkes. Jesus Kristus kommer jo til sin menighet både gjennom Ånden i Ordet og gjennom sakramentene.

Men ordet i v. 6, «den som er kommet med vann og med blod», kan også peke på vår Frelsers egen dåp. Ved den gav Faderen ham vitnesbyrd, og ved den tiltrådte han så å si sin frelsergjerning og gikk inn under syndens byrde som offerlammet. Da kom han «med vann». Og «blodet» peker da på at han fullførte

verket da han på korset ble en soning for verdens synd og betalte vår syndeskyld til siste øre med sitt blod.

At apostelen nettopp peker på Frelserens dåp og død og understreker at han ikke kom med vannet alene, men med vann og blod, passer fullt ut i kampen mot vranglæreren Kerinth. Han lærte, som vi allerede har nevnt, at den himmelske Kristus riktignok kom ved vannet da Jesus ble døpt i Jordan, men forlot Jesus igjen ved hans korsdød, da han gav sitt blod. Dermed ble forsoningen på Golgata i virkeligheten fornektet. For et bare menneskes blod kunne ikke være en soning for våre synder. Bare Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser fra all synd (1 Joh 1,7).

Forstått slik blir ordet her i v. 6 et nytt vitnesbyrd mot de falske profetene som vil røve forsoningsblodet fra oss. Jesus Kristus kom som Guds Sønn ikke bare ved dåpen, men også ved korsdøden. Det er vitnesbyrdet fra apostelens hjerte. Og han føyer til: «Ånden er den som vitner.» Pinseånden, som bor i Guds menighet, herliggjør Kristus og vitner om ham som den sanne Guds Sønn, som kom ikke bare med vannet, men også med blodet.

«Ånden er den som vitner, fordi Ånden er sannheten.» Her er det jo tale om vitnesbyrdet om Jesus som Guds Sønn. Guds Ånd er sannhetens Ånd (Joh 14,17), og derfor er han det store vitnet om Jesus Kristus som veien, sannheten og livet.

«Ånden og vannet og blodet» – det er de tre vitnene som «samstemmer», som går ut på det ene: å besegle for oss Jesus som vår Kristus, som Guds enbårne Sønn, vår høylovede Frelser. Den Hellige Ånds lys peker alltid på Jesus Kristus ved Jordan-elven, med den åpne himmelen over seg og med Faderens segl på ham som hans elskede Sønn. Likeså kaster Åndens lys alltid sin stråleglans over Jesus på Golgatas kors som det offerlammet Gud selv hadde sett seg ut (1 Mos 22,8).

Men Frelserens dåp for oss og hans blod som ble utøst for oss, peker selvfølgelig også profetisk framover mot den dåpen han døper oss med, og mot velsignelsens kalk, som er samfunn med Kristi blod. Åndens vitnesbyrd gjennom sakramentene er nettopp vitnesbyrdet om Jesus Kristus som den levende Guds Sønn, som kom med vann og blod. Derfor retter vantroens kamp mot Jesus som Guds Sønn seg også først og fremst mot hans sakramenter. Den søker å svekke og viske ut deres frelsende kraft. Men Guds vitnesbyrd står fast.

I v. 7–8 finner vi i vår bibel et innskudd om at «Faderen, Ordet og Den Hellige Ånd vitner i himmelen».[1] Men dette innskuddet er bevislig uekte. Det finnes ikke i et eneste eldre håndskrift, men ble skutt inn i den latinske oversettelsen omkring det åttende århundre. Det er jo ikke noe usant i innskuddet, men det passer slett ikke i sammenhengen. Luther hadde heller ikke disse ordene med i sin bibel, og derfor står det også en note ved dem i vår bibeloversettelse.

Det er også en virkning av sannhetens Ånd at han har bevart Bibelen for oss slik at menneskers forsøk på å forbedre den ved tillegg alltid kommer for en dag. Det viser seg ved den store forskjellen mellom det som bare er menneskeverk, og det som er Åndens verk.

[1] NB har ikke innskuddet.

I v. 9 framhever apostelen hvor mye større Guds vitnesbyrd er enn menneskers. Derfor har vi så mye større plikt til å ta imot det, siden vi jo godtar menneskers vitnesbyrd. Etter Moseloven stadfester to eller tre menneskers vitnesbyrd en sak. Men apostelen hadde ovenfor pekt på Guds tredobbelte vitnesbyrd gjennom Ånden, vannet og blodet. «Dette er Guds vitnesbyrd, at han har vitnet om sin Sønn.»

I troen tilegner en seg dette vitnesbyrdet (v. 10), slik at en tar det inn i hjertet og har det i seg. Men å være vantro er å gjøre Gud til en løgner, fordi en ikke godtar hans vitnesbyrd.

Og innholdet i vitnesbyrdet er «at Gud har gitt oss evig liv» i denne sin Sønn (v. 11). Slik blir Guds vitnesbyrd erfart i det troende hjertet som en virkelighet i livet. Summen av det hele samler apostelen så i dette kjerneordet: «Den som har Sønnen (nemlig i troen på Guds vitnesbyrd), har livet.» Men apostelen glemmer ikke å føye til: «Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» (v. 12). «Guds Sønn», sier han, for å vise hvor mye en mister ved vantro.

Slik tales det alltid i Bibelen: Begge sider føres fram. Slik sier også Frelseren i Mark 16,16: «Den som tror og blir døpt, skal bli frelst; men den som ikke tror, skal bli fordømt.» Guds løfter og Guds advarende dommer følges åt. Slik skal også vi forkynne, til hvile for Guds folk og til advarsel for de vantro. Men salig er den som med takk i hjertet kan si:

Halleluja, halleluja,
Guds Sønn er min, jeg går herfra
med ham til himmerike!

585. I troen på Guds Sønns navn kan vi be i visshet om bønnhørelse, ikke bare for oss selv, men også for brødre som synder – så sant de da ikke «synder til døden» (5,13–17)

Apostelen viser (v. 13) hvorfor han har skrevet «dette» (en må nærmest tenke på kap. 5,1–12) til disse vennene som trodde på Guds Sønns navn. Og han nevner en dobbel hensikt. Han ville dels stadfeste for dem at de eide det evige livet i Guds Sønn («for at dere skal vite at dere har evig liv»), dels gjøre denne troen dypere i dem («og for at dere skal tro på Guds Sønns navn»).[1] Også til de troende må det sies: Tro! Det finnes ennå så mye stoff til vantro i hjertene våre.

I v. 14–15 utfolder han for dem noe av det evige livets herlighet allerede her på jorden, nemlig den frimodige tilliten Jesu Kristi troende kan ha til Gud i bønnen. Gud «hører oss» når vi «ber om noe etter hans vilje». Å be om noe etter Guds vilje er det samme som å be i Jesu navn. Å be slik lærer Guds Ånd oss. Og «dersom vi vet at han hører oss, hva vi enn ber om, da vet vi» – vi kan være fullt forvisset om – at Gud også bønnhører oss.

I grunnteksten står det: «at vi har de tingene (ønskene) som vi har bedt ham om». Vi har dem allerede, selv om vi ennå ikke ser dem med våre øyne i det åpenbare – selv om, som Luther sier, «det motsatte av og til synes å være tilfellet». Det vi har bedt om etter Guds vilje, er lagt til side for oss av Gud.

Den gamle gudsmannen Spener sammenligner det med det foreldre kan gjemme i sparebøssen til barna sine. Foreldre legger av og til en stor mynt i barnas sparebøsse der barna kanskje bare bad om en liten. Slik skal også vi en gang se at Gud gav oss langt mer, langt rikere, enn vi kunne be om eller forstå (Ef 3,20). For en herlighet å «vite», å være forvisset om dette! Det skulle gjøre oss frimodige og ivrige til å be.

Ordet her minner oss om Frelserens eget ord i Mark 11,24. Etter grunnteksten lyder det slik: «Derfor sier jeg dere: Alt dere ber om i bønnen, tro at dere har fått det, så skal det bli gitt dere.»

[1] NB: «dere som tror på Guds Sønns navn».

Og dette gjelder ikke bare det vi kan be om for oss selv. I v. 16 fører apostelen det også over på forbønnen for andre, særlig for brødre når de faller i synd. Da skal vi ved forbønnen kunne «gi» en slik bror som snubler, «liv». Vi kan styrke de evige livskreftene i denne vår bror eller søster, så de kan reises opp fra fallet sitt. Igjen er det broderkjærligheten apostelen peker på, den som også skal kjennes på forbønnen. Ordet minner oss om det som står i Jak 5,16: «Bekjenn derfor deres synder for hverandre og be for hverandre, for at dere kan bli helbredet.»

Likevel framhever apostelen gang på gang at «det finnes synd som er til døden», og for den vil han ikke si at de troende skal be.

Hva menes med denne «synd til døden»? Døden kan ikke her betegne den legemlige døden. Den må betegne den åndelige døden, for den står her som motsetning til de åndelige livskreftene. Det må være en synd der et menneske avgjort bryter fellesskapet med Kristus og dermed med den rensende kraften i hans blod. Det er altså forherdelsens synd, den bevisste motstanden mot eller det bevisste frafallet fra Guds nåde i Kristus. Det blir slik det samme som det Herren i Matt 12,31–32 kaller spott mot Ånden, og som Skriften nevner flere ganger, for eksempel i Hebr 6 og 10 og i 2 Pet 2,20–22.

Det er altså ikke tale om en enkelt syndig gjerning av verste sort, slik pavedømmet lærer om de sju dødssyndene. Det er tale om en forherdet tilstand som kan utvikle seg i et menneskehjerte (kong Saul, Judas Iskariot).

Når apostelen tar dette fram, har han kanskje særlig de antikristelige fornekterne av Jesus som Guds Sønn for øye i dette tilfellet. Men faren er jo der til alle tider, i alle slekter. Der forherdelsen er kommet inn, kan forbønn ikke nytte noe. En kan heller ikke lenger gå i forbønn, fordi Guds Ånd ikke er med i en slik bønn, som ikke lenger er etter Guds vilje.

For at de troende ikke av den grunn skulle ta lettere på synd generelt, føyer apostelen (v. 17) uttrykkelig til: «Enhver urettferdighet er synd.» I det ligger et advarende ord om ikke å ta lett på en eneste synd. Hver synd kan vokse seg stor og bli en evig livsfare hvis en ikke står den imot.

Men han føyer også til, som trøst for de Guds barn som er bedrøvet og engstelige over de daglige fallene: «Det er synd som ikke er til døden.» Så lenge det tross våre fall i synd ennå er et oppriktig fellesskap med Guds Sønn, så lenge er vi jo også i forbindelse med blodet som renser fra all synd. Så lenge har vi ennå vår talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige, og er ikke utenfor nådestanden.

Og så lenge vi ser brødre og søstre være bedrøvet over synden og bekjenne den, og ser dem fylt av lengsel etter igjen å få det godt med Herren, så lenge kan og skal vi frimodig be for dem. I det hele gjelder det å holde ut i forbønnen så lenge det på noen måte er mulig. Én ting er at vi eller brødrene har synd, noe annet er at synden har oss.

Ja, her er rik og dyp trøst i dette ordet, men her er ingen sovepute lagt til rette for oss. Her er samtidig den dype advarselen, et inderlig rop om å være på vakt.

Vær uforsagt,
men gi også akt
på sinnet, hvor det vanker,

lær å holde alltid vakt
over alle tanker!

586. Apostelen avslutter brevet med noen korte ord som enda en gang legger de troende på hjertet hvordan de skal stå overfor synden, verden og Herren (5,18–21)

De tre korte utsagnene vi finner her i v. 18, 19 og 20, begynner alle med dette: «Vi vet.» Slik betegner apostelen det han sier, som noe alle kristne må bekjenne. Så la oss gi akt på disse tre tingene som Guds Ånd her drar fram for oss gjennom Herrens apostel Johannes!

Det første «vi vet» er dette (v. 18): «at den som er født av Gud, ikke synder. Men den som er født av Gud, tar seg i vare, og den onde rører ham ikke.» I dette ordet gjentas som i en kort sum det apostelen skrev i kap. 3,6–10 om den skarpe motsetningen mellom synden og det livet Guds barn har fra Gud. Vi viser til det som er sagt om dette i forklaringen til kap. 3.

V. 18 står tilsynelatende mot v. 17. Men som vi har sagt, har denne motsigelsen sin åndelige virkelighet i et troende hjerte. «Den som er født av Gud», betegner jo hos Johannes det troende mennesket etter dets gjenfødte natur. For den som har valgt å leve gjenfødelsens liv, er og blir synden alltid det fremmede. Den er i strid med hans indre vesen, og derfor kjemper han alltid mot den ved troens seierskraft.

Han «tar seg i vare», sier apostelen. Det makter han, som vi hørte i kap. 2,14, ved å la Guds ord «bli i» seg. Ved dette Guds ord har troen seier over den onde, «og den onde rører ham ikke». Det betyr det samme som vi hører i Jak 4,7: «Stå djevelen imot, så skal han fly fra dere.»

Når et Guds barn står våkent på sin post med troens skjold og Åndens sverd, som er Guds ord (Ef 6), ikledd Guds fulle rustning, da flykter den onde. Da når hans brennende piler ikke å røre Guds barn. Vi minnes her ordet hos Sakarja: «Den som rører ved dere, rører ved hans øyesten» (Sak 2,12).

Men også her ser vi hvor langt apostelen Johannes er fra å holde fast på den såkalte syndfrihetslæren. Det vitner v. 16–17 tydelig nok om. Men som noe vi vet, må det stå fast at livet vi har fra Gud, og synden står i den skarpeste motsetning til hverandre.

Det var stillingen overfor kjødet og djevelen. Til det føyer apostelen så i v. 19 stillingen overfor verden. Denne verden, den falne slekten som har vendt seg bort fra Gud, «ligger i det onde», helt og holdent (en kan også oversette «i den onde», det vil si under den ondes makt). Men Guds barn «er av Gud». Igjen har vi her, som i kap. 3, det skarpe skillet mellom Guds folk og verdens folk. Også dette er noe «vi vet», og om denne stillingen må alle sanne kristne være klar. Det uklare, haltende forholdet til verden er og blir uforenlig med sann kristendom.

Og for det tredje «vet vi» (v. 20) at det livet vi har i Gud, har vi fra hans Sønn, Jesus Kristus. «Guds Sønn er kommet, og han har gitt oss forstand så vi kjenner Den Sanne.» Ved sin Hellige Ånd har han opplyst vår formørkede forstand og lukket opp våre blinde øyne, så vi kan se Guds rike og kjenne den sanne og levende Gud. Det var jo vår Frelsers ord til Nikodemus: «Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike» (Joh 3,3).

Å «kjenne Den Sanne» er ikke en død kunnskap, men troens kjennskap til Gud, og det «i hans Sønn, Jesus Kristus». «Ingen kommer til Faderen uten ved meg» (Joh 14,6). Dette er det avgjørende hovedpunktet, som alle sanne kristne vet og har fått visshet om: at Guds Sønn, Jesus Kristus, er vår eneste vei til Gud. Dermed står vi i motsetning til den såkalte religiøse fromheten, som kan tale svært pent om Guds forsyn, men mener at den kan ha fellesskap med Gud uten å tro på korsets gåte.

Når det gjelder slutten av v. 20, «Han er den sanne Gud og det evige liv», har det vært spørsmål om dette sies om Jesus eller om vår Herre Jesu Kristi Far.

Ut fra sammenhengen kan det være sagt om vår Frelser. I brevets første kapittel blir han jo kalt «livet, det evige, som var hos Faderen og ble åpenbart for oss» (1 Joh 1,2). Både i evangeliet og i dette brevet peker Johannes jo gang på gang på vår Herre Jesu Kristi guddom. Fra den siden sett er det ikke noe i veien for å forstå det om vår Frelser.

Likevel brukes uttrykket «Den Sanne» jo to ganger i v. 20 om Gud Fader, og av den grunn ligger det likevel nærmest å forstå ordet «den sanne Gud» om Faderen. Men «jeg og Faderen er ett» (Joh 10,30).

Så slutter apostelen dette herlige brevet sitt med en inderlig, særlig advarsel: «Mine barn («små barn»), ta dere i vare for avgudene!» Med avguder må en neppe tenke på de grove hedenske gudebildene. Å falle tilbake til å dyrke dem var neppe en fristelse for de troende.

Apostelen tenker her åpenbart på de selvlagde tankebildene av Gud, de «tomme avguder» (Jona 2,9) som de antikristelige røstene stilte opp for dem. Når de fornektet at vår Herre Jesus Kristus evig er utgått fra Faderen, ble den Gud de forkynte, slett ikke den sanne Gud. For den eneste sanne Gud er den Gud som har sendt sin evige, enbårne Sønn hit ned til oss.

Ellers går det alltid igjen i kirkens historie at mennesker lager seg en Gud etter sine egne tanker, og dermed i virkeligheten et avgudsbilde. Vantro mennesker som ikke vil «ta enhver tanke til fange under lydigheten mot Kristus» (2 Kor 10,5), tenker seg jo Gud som en som ikke tar det så nøye med synden, ikke krever sann omvendelse og ikke nenner å dømme mennesker til helvete.

De tenker seg at han tar mennesker opp i himmelen selv om de ikke i levende tro flyktet til korsets fot, selv om de var verdens venner og ikke ville ha sin plass blant de hellige, selv om de «hater tukt og kaster Guds ord bak seg» (Sal 50,17). I denne 50. salmen sier Herren til den ugudelige: «Dette har du gjort, og jeg har tidd. Du tenkte jeg var som du. Men jeg vil straffe deg og stille det fram for dine øyne» (Sal 50,21).

For alle slike avgudsbilder må Guds barn ta seg i vare. Den sanne Gud er slik vi finner ham i Ordet, i evangeliet klart og rent, slik han er åpenbart for oss i vår Herre Jesus Kristus, Guds enbårne, evige Sønn. «Heller ikke kjenner noen Faderen uten Sønnen, og den som Sønnen vil åpenbare det for» (Matt 11,27).

O store Gud, din kjærlighet
jeg aldri nok kan skatte,
det rikdoms dyp jeg ikke vet
med all min sans å fatte:
Hvordan du elsket verden så,
din Sønn du ville give,
at hver som tror på hannem, må
i himlen salig blive!

Om Carl Asschenfeldt-Hansen

1856–1934

Carl Asschenfeldt-Hansen (1856–1934) ble født 28. juni 1856 i Bov ved Flensborg i Sønderjylland. Han var sønn av en prest og vokste opp i Højslev ved Skive. Han tok teologisk embetseksamen i København i 1879. Som ung huslærer på Refsnæs fikk han et åndelig gjennombrudd gjennom vennene i Indre Mission.

Han var prest på Lolland og i Sæby, og fra 1892 til 1896 reiste han som predikant for Indre Mission i Danmark. Senere var han sogneprest i Slemminge-Fjelde, i Nørre Nissum, der han også ledet seminaret, og til slutt i Gjern-Skannerup. Han hørte til kretsen rundt Vilhelm Beck og var en utpreget vekkelsespredikant, luthersk og bibeltro. Han satt i styret for Det Danske Missionsselskab, ledet Sømandsmissionen og redigerte flere misjonsblader.

Hovedverket hans er «Fra Guldgruben. En Bibelforklaring», en gjennomgang av hele Bibelen for vanlige bibellesere, skrevet alene i årene 1894–1905. Han ville, som han sa, «veksle de større sedlene i mindre mynt», det vil si gi menigheten det beste av bibelforklaringen i en enkel og varm form. Hver betraktning har et lesestykke og en utlegning som ofte ender i et salmevers. Verket ble trykt i mange opplag og var mye brukt også i Norge. Han døde i Langå 27. mars 1934.